

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΗΣΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Οικονομική Ανάλυση»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«Φοροδιαφυγή»

ΦΟΙΤΗΤΗΣ

Φαρλέκας Παναγιώτης

A.M.: 12023

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

Δρ. Λιαγκόβας Παναγιώτης

Τρίπολη, 2014

(Υπογραφή)

.....

Φαρλέκας Παναγιώτης

Μεταπτυχιακός Φοιτητής Π.Μ.Σ. «Οικονομική Ανάλυση»

Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Σχολή Οικονομίας Διοίκησης και Πληροφορικής Τμήματος Οικονομικών Επιστημών

© Copyright 2014: Φαρλέκας Παναγιώτης, Τρίπολη, 2014

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευτούν ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.

Ευχαριστίες

Η συμμετοχή σε ένα μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών προϋποθέτει πάνω απ' όλα θέληση. Θέληση που πηγάζει από ερεθίσματα ζωής και δίψα για γνώση.

Η γνώση και η εμπειρία που αποκομίζει κανείς από την παρακολούθηση ενός μεταπτυχιακού προγράμματος, εξαρτώνται όχι μόνο από το βαθμό ατομικής ενεργοποίησης αλλά και από τη συμβολή προσώπων που βρίσκονται δίπλα μας.

Η συγκεκριμένη εργασία, που αποτελεί την ολοκλήρωση της μεταπτυχιακής μου διατριβής, δε θα μπορούσε να επιτευχθεί χωρίς την αρωγή κάποιων ανθρώπων.

Για το λόγο αυτό αισθάνομαι την ανάγκη να εκφράσω τις ειλικρινείς, θερμές και εγκάρδιες ευχαριστίες μου, σε όλους όσους συνέβαλαν άμεσα ή έμμεσα, εμφανώς ή μη, στην ολοκλήρωση αυτής της προσπάθειας.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω:

Πρώτα και πάνω από όλους, τον επιβλέποντα Καθηγητή μου κύριο Παναγιώτη Λιαργκόβα για την αμέριστη υποστήριξή του, για την συνεχή καθοδήγησή του, για τις συμβουλές του και για την αδιάκοπη συμπαράσταση και ενθάρρυνση σε αυτή μου την προσπάθεια.

Επίσης, όλους τους Καθηγητές μου, για την εξαιρετική συνεργασία και την σημαντική γνώση που μου παρείχαν, σε όλη τη διάρκεια του μεταπτυχιακού προγράμματος.

Ακόμα, την οικογένειά μου, τους φίλους μου, τους συναδέλφους μου, τους συμφοιτητές μου που όλοι τους με τη θετική τους σκέψη και την καθημερινή τους συμπαράσταση έγιναν συνοδοιπόροι μου στη μεγάλη αυτή προσπάθεια.

Τελειώνοντας, αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω ξεχωριστά, τους γονείς μου, που παρά το προχωρημένο της ηλικίας τους, με αναπλήρωσαν όπου χρειάστηκε και μου έδωσαν περισσή δύναμη και ώθηση ώστε να ανταποκριθώ με επιτυχία σε αυτή την πρόκληση.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός αυτής της εργασίας είναι να αναλύσει την έννοια της φοροδιαφυγής. Αυτή η ανάλυση πραγματοποιείται και για τις έννοιες του φόρου, της φοροαποφυγής, της φορολογικής ηθικής έτσι ώστε να μπορέσουμε να αποκτήσουμε μια ολοκληρωμένη και σφαιρική άποψη για την φοροδιαφυγή. Πιο συγκεκριμένα θα αναφερθούμε στην ιστορία, στους τρόπους, στο μέγεθος, στους παράγοντες επιρροής, στο νομικό πλαίσιο, στις συνέπειες και στους τρόπους αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής. Τέλος καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι το πρόβλημα της φοροδιαφυγής είναι πολυδιάστατο και έτσι πολυδιάστατη πρέπει να είναι και η λύση της. Ως πιο σημαντικό βήμα προς αυτή την κατεύθυνση θεωρούμε την δημιουργία φορολογικής συνείδησης στους πολίτες.

ABSTRACT

The purpose of this paper is to analyze the concept of tax evasion . In this analysis are introduced the concepts of tax avoidance and tax morality so that we can have a comprehensive and global view of tax evasion . In particular we will mention the history, the ways, the size, the influencing factors, the legal framework, the consequences and ways to face tax evasion. Finally we conclude that the tax evasion problem is multidimensional and multifaceted must be the solution. The most important step in this direction is to create tax awareness among citizens.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ευχαριστίες	iii
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	iv
ABSTRACT	v
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ	viii
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 - ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 - ΦΟΡΟΙ.....	2
2.1 Η έννοια του φόρου	2
2.2 Κατηγορίες φόρων.....	2
2.2.1 Φόροι σταθερού ποσού ανά φορολογούμενο (κεφαλικός φόρος)	2
2.2.2 Οι φόροι εισοδήματος	3
2.2.3 Οι φόροι κατανάλωσης	3
2.2.4 Οι φόροι περιουσίας.	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 - ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ	7
3.1 Ορισμός φοροδιαφυγής.....	7
3.2 Ιστορία φοροδιαφυγής	8
3.3 Τρόποι φοροδιαφυγής.....	8
3.3.1 Φοροδιαφυγή στην φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων.	9
3.3.2 Φοροδιαφυγή στην φορολογία εισοδήματος νομικών προσώπων....	10
3.4 Παράγοντες επιρροής της φοροδιαφυγής.....	14
3.5 Φορολογική ηθική και φοροδιαφυγή.	16
3.6 Νομικό πλαίσιο φοροδιαφυγής στην Ελλάδα	20

3.7 Φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή.....	20
3.8 Οι υπεράκτιες εταιρίες και το ξέπλυμα χρήματος	22
3.9 Φορολογικοί παράδεισοι ή φορολογικά καταφύγια ως παράδειγμα εκτεταμένης φοροαποφυγής / φοροδιαφυγής.	30
3.10 Μέγεθος φοροδιαφυγής	34
3.11 Συνέπειες φοροδιαφυγής.....	37
3.12 Τρόποι αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής.....	38
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 - ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΛΕΓΧΩΝ Σ.Δ.Ο.Ε (ΠΡΩΗΝ ΥΠ.Ε.Ε).....	41
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	63
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	67
Ελληνική.....	67
Ξενόγλωσση.....	68
Διαδίκτυο και έντυπος τύπος	69

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1. Φοροδιαφυγή ανά κλάδο στην Ελλάδα.....	36
Πίνακας 2. Συνολικού έργου Σ.Δ.Ο.Ε έτους 2008 (ανά κλάδο δραστηριότητας).	42
Πίνακας 3. Συνολικού έργου Σ.Δ.Ο.Ε έτους 2009 (ανά κλάδο δραστηριότητας).	45
Πίνακας 4. Συνολικού έργου Σ.Δ.Ο.Ε έτους 2010 (ανά κλάδο δραστηριότητας).	47
Πίνακας 5. Συνολικού έργου Σ.Δ.Ο.Ε έτους 2011 (ανά κλάδο δραστηριότητας).	52
Πίνακας 6. Συνολικού έργου Σ.Δ.Ο.Ε έτους 2012 (ανά κλάδο δραστηριότητας).	57

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Όπως γνωρίζουμε η φοροδιαφυγή πάντα ήταν ένα ζήτημα ζωτικής σημασίας για τις κυβερνήσεις λόγω των επιπτώσεων στην οικονομία αλλά και των αιτίων από τις οποίες δημιουργείται σε κοινωνικό επίπεδο.

Δηλαδή η φοροδιαφυγή λειτουργεί σαν « αλυσιδωτή αντίδραση », διότι οι μη εισπραχθέντες φόροι δημιουργούν « τρύπα » στον προϋπολογισμό του κράτους και στην συνέχεια έλλειμμα. Όμως ένας σημαντικός παράγοντας δημιουργίας ή όξυνσης της φοροδιαφυγής είναι το κοινωνικό αίσθημα για μη δίκαιη κατανομή των φόρων στους πολίτες, γεγονός που αποτελεί μείζων κοινωνικό πρόβλημα.

Έτσι στην εργασία αυτή θα ασχοληθούμε με την έννοια της φοροδιαφυγής σε όλες τις εκφάνσεις της. Στο κεφάλαιο που ακολουθεί υπάρχει ανάλυση των φόρων που υπάρχουν στην ελληνική οικονομία, σε ποιες περιπτώσεις ενεργοποιούνται και σε ποιους απευθύνονται ενώ στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η έννοια της φοροδιαφυγής, οι αιτίες δημιουργίας της ή επιρροής της, οι τρόποι εφαρμογής της, οι συνέπειες της και οι τρόποι συρρίκνωσης της.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται στατιστικά στοιχεία από τους ελέγχους που πραγματοποίησε το Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος σε διάφορους κλάδους επαγγελματικής δραστηριότητας για τα έτη 2008, 2009, 2010, 2011 και 2012.

Στο τελευταίο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα συμπεράσματα της εργασίας μας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΦΟΡΟΙ

2.1 Η έννοια του φόρου

Φόρος είναι η αναγκαστική εισφορά του πολίτη στο κράτος για την αντιμετώπιση Δημοσίων δαπανών, δηλαδή κυρίως για την δημόσια διοίκηση, την εθνική άμυνα, την δικαιοσύνη, την υγεία, την πρόνοια και για την εκπαίδευση. Υπό την έννοια αυτή η καταβολή φόρου αποτελεί εκπλήρωση των όρων ενός κοινωνικού συμβολαίου το οποίο συνάπτεται μεταξύ της πολιτείας και του πολίτη, από το οποίο πηγάζουν αμοιβαίες υποχρεώσεις.

2.2 Κατηγορίες φόρων

Η ταξινόμηση των φόρων μπορεί να γίνει με βάση διάφορα κριτήρια. Το κριτήριο όμως που έχει τελικά επικρατήσει είναι αυτό, που αναφέρεται στην φορολογική βάση, γιατί έτσι γίνεται ευκολότερη η συγκριτική αξιολόγηση των διαφόρων κατηγοριών φόρων, λέγοντας δε φορολογική βάση εννοούμε το οικονομικό μέγεθος (εισοδήμα, περιουσία, τιμή προϊόντος και λοιπά) επί του οποίου υπολογίζεται ο φόρος, φορολογική βάση είναι δηλαδή το οικονομικό μέγεθος επί του οποίου η "πολιτεία" θα υπολογίσει ένα φόρο με βάση τον φορολογικό συντελεστή που κατά περίπτωση ισχύει. Έτσι, με κριτήριο τη φορολογική βάση, οι φόροι ταξινομούνται σε 4 κατηγορίες και συγκεκριμένα ως εξής.

2.2.1 Φόροι σταθερού ποσού ανά φορολογούμενο (κεφαλικός φόρος)

Με τους φόρους αυτούς, όλα τα άτομα υφίστανται την ίδια φορολογική επιβάρυνση, ανεξάρτητα από τις προσωπικές τους συνθήκες, το μέγεθος της περιουσίας και του εισοδήματός τους. Κάθε φορολογούμενος δηλαδή πληρώνει

ορισμένο ποσό φόρου, κοινό για όλους, το οποίο ισούται με το πηλίκο της διαίρεσης των απαιτούμενων φορολογικών εσόδων προς τον αριθμό των φορολογουμένων. Σήμερα οι περισσότερες σύγχρονες φορολογικές νομοθεσίες έχουν αντικαταστήσει το φορολογικό αυτό είδος με πιο εκλεπτυσμένες μορφές φόρων που αξιοποιούν ορισμένους δείκτες οικονομικής Ευημερίας των ατόμων και γενικώς θεωρούνται δικαιότεροι από κοινωνική άποψη.

2.2.2 Οι φόροι εισοδήματος

Στους φόρους εισοδήματος η φορολογική βάση στο φόρο εισοδήματος είναι γενικά το εισόδημα που πραγματοποιούν οι ιδιωτικοί φορείς σε ορισμένη χρονική περίοδο που είναι συνήθως ετήσια (ετήσιες φορολογικές δηλώσεις που υποβάλλουν όλα τα φυσικά και νομικά πρόσωπα). Οι φόροι εισοδήματος διακρίνονται σε 2 μεγάλες υποκατηγορίες.

1. Η πρώτη υποκατηγορία είναι οι φόροι εισοδήματος φυσικών προσώπων όπου η φορολογική βάση συμπίπτει με το ετήσιο εισόδημα των φυσικών προσώπων (στα οποία περιλαμβάνονται και οι ιδιοκτήτες των προσωπικών εταιρειών) μετά την αφαίρεση των εξόδων πραγματοποίησης του εισοδήματος ορισμένων απαλλαγών και εξαιρέσεων (ελάχιστο όριο συντήρησης, οικογενειακά βάρη του φορολογούμενου, και οι κοινωνικές παροχές, εξαιρέσεις από το νόμο και ούτω καθεξής).
2. Η δεύτερη υποκατηγορία αφορά τους φόρους εισοδήματος νομικών προσώπων η πιο ειδικά τους φόρους επί των κερδών των ανωνύμων εταιρειών. Σε αυτή την περίπτωση η φορολογική βάση του φόρου που συμπίπτει με το σύνολο των ετήσιων συνήθως καθαρών κερδών των νομικών προσώπων η πιο ειδικά των ανωνύμων εταιρειών.

2.2.3 Οι φόροι κατανάλωσης

Η φορολογική βάση των φόρων κατανάλωσης είναι γενικά η δαπάνη των ιδιωτικών φορέων για την προμήθεια διαφόρων αγαθών και υπηρεσιών. Υπάρχουν πολλά είδη φόρων κατανάλωσης, τα κυριότερα είδη είναι τρία:

- Η πρώτη υποκατηγορία είναι ο προσωπικός φόρος επί της δαπάνης. Ο φόρος αυτός επιβάλλεται επί της συνολικής ετήσιας δαπάνης του φορολογουμένου σύμφωνα με την τεχνική του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων. Η δαπάνη αυτή υπολογίζεται είτε ως άθροισμα των επιμέρους κονδυλίων για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών κατά τη διάρκεια του έτους είτε με βάση τις αποδείξεις λιανικής πώλησης είτε ως διαφορά της αποταμίευσης και του εισοδήματος κ.λπ.
- Μια δεύτερη υποκατηγορία των φόρων κατανάλωσης είναι οι φόροι που επιβάλλονται σε ένα μόνο στάδιο της παραγωγικής διαδικασίας. Οι φόροι αυτοί πλήττουν τη συνολική αξία του προϊόντος στο στάδιο που έχει επιλεγεί για την επιβολή του φόρου. Τα στάδια, τα οποία συνήθως επιλέγονται για την επιβολή του φόρου, είναι τρία: 1ο της παραγωγής 2ο του χονδρικού Εμπορίου και τέλος 3ο του λιανικού Εμπορίου.
- Η τρίτη υποκατηγορία φόρων κατανάλωσης είναι οι φόροι που επιβάλλονται σε δύο ή περισσότερα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας. Οι φόροι αυτοί πλήττουν είτε τη συνολική είτε την προστιθέμενη αξία σε κάθε ένα από τα στάδια που έχουν επιλεγεί για την επιβολή του φόρου, διακρίνονται δε, σε σωρευτικοί φόροι επί της δαπάνης, οι οποίοι επιβάλλονται επί της συνολικής αξίας του προϊόντος, που έχει δημιουργηθεί μέχρι το κάθε φορολογούμενο στάδιο και σε φόρο επί της προστιθέμενης αξίας, ο οποίος επιβαρύνει μόνο στην αξία του προϊόντος, που δημιουργείται η προστίθεται σε κάθε ένα φορολογούμενο στάδιο.

2.2.4 Οι φόροι περιουσίας.

Οι φόροι περιουσίας έχουν ως φορολογική βάση το σύνολο ή ένα μέρος μόνο της αξίας των περιουσιακών στοιχείων των ιδιωτικών φορέων. Οι φόροι αυτοί μπορούν να ταξινομηθούν σε 3 γενικές κατηγορίες:

2.2.4.1 Φόροι που επιβάλλονται στην κατοχή της περιουσίας.

Το γεγονός ότι το φυσικό ή νομικό πρόσωπο κατέχει ορισμένη περιουσία σε ορισμένο χρόνο - ανεξάρτητα από τον τρόπο απόκτησης της - δημιουργεί στο

πρόσωπο αυτό την υποχρέωση να μεταβιβάσει στο Δημόσιο ένα μέρος της με τη μορφή φόρου.

Ανάλογα με το αν εκπίπτουν ή όχι από την αξία της περιουσίας τα χρέη και τα λοιπά βάρη της, ο φόρος που επιβάλλεται στην κατοχή περιουσίας διακρίνεται σε 2 υποκατηγορίες.

- 1) Φόρος καθαρής περιουσίας, ο οποίος επιβαρύνει συνήθως τα φυσικά πρόσωπα και έχει ως φορολογική βάση την αξία όλων των περιουσιακών στοιχείων του φορολογουμένου (ακίνητα τραπεζικές καταθέσεις χρεόγραφα και έντυπα), μειωμένη κατά το ποσό των οφειλών του (χρέη προς τρίτους υποθήκες και λοιπά)
- 2) Ο Ονομαστικός φόρος περιουσίας, ο οποίος επιβάλλεται επί της αξίας όλων των περιουσιακών στοιχείων του φορολογούμενου φυσικού ή νομικού προσώπου, χωρίς να λαμβάνει υπόψη τις οφειλές του ή τις προσωπικές του συνθήκες. Ανάλογα με το αν φορολογούνται όλα ή ορισμένα μόνο (π.χ. ακίνητα) περιουσιακά στοιχεία του φορολογουμένου, ο ονομαστικός φόρος περιουσίας καλείται γενικός ή ειδικός.

2.2.4.2 Φόροι που επιβάλλονται κατά τη μεταβίβαση της περιουσίας με ετεροβαρείς δικαιοπραξίες.

- 1) Φόρους κληρονομιών, όταν η περιουσία μεταβιβάζεται κατά κληρονομιά ή κληροδοσία ως φορολογική βάση μπορεί να ορισθεί είτε ολόκληρη η καταλειπόμενη περιουσία του κληρονομούμενου πριν διανεμηθεί στους κληρονόμους, είτε οι κατά ιδίαν κληρονομικές μερίδες ενός έκαστου φορολογούμενου.
- 2) Φόρους δωρεών όταν μεταβιβάζονται περιουσιακά στοιχεία με δωρεές εν ζωή η αιτία θανάτου και
- 3) Φόρους γονικών παροχών όταν μεταβιβάζονται περιουσιακά στοιχεία από τους γονείς στα παιδιά τους.

2.2.4.3 Φόροι που επιβάλλονται κατά τη μεταβίβαση της περιουσίας με διμερείς συναλλαγές.

Η περιουσία δύο φορολογούμενων είναι δυνατό, με αμετάβλητο το ύψος της, να μεταβάλει διάρθρωση, ως αποτέλεσμα της μεταβίβασης με ανταποδοχή περιουσιακών στοιχείων από τον ένα φορολογούμενο στον άλλο. Στην κατηγορία αυτή υπάγονται οι φόροι μεταβίβασης ακινήτων, οι φόροι επί των χρηματιστηριακών συναλλαγών κ.λπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ

3.1 Ορισμός φοροδιαφυγής

Η υποχρεωτική καταβολή εκ μέρους των φορολογουμένων όλων των ανωτέρω φόρων αποτελεί τη βάση επί της οποίας εδράζεται και λειτουργεί το κοινωνικό συμβόλαιο που προαναφέραμε.

Συνήθως ως βασικό και κύριο πρόβλημα στην εφαρμογή των όρων του συμβολαίου προβάλλεται η φοροδιαφυγή (tax evasion) που ορίζεται ως η καθ' οποιονδήποτε τρόπο απόκρυψη φορολογητέας ύλης ενός φορολογούμενου φυσικού ή νομικού προσώπου από τις φορολογικές αρχές και συμπεριλαμβάνει το σύνολο των παράνομων ενεργειών των ιδιωτικών φορέων, με τις οποίες αποβλέπουν στη μείωση ή εξάλειψη της φορολογικής τους υποχρέωσης (δηλαδή την πληρωμή φόρων).

Επειδή οι φόροι είναι μονομερείς παροχές των ιδιωτικών φορέων προς τους δημόσιους και δεν συντρέχει αντίστοιχη ειδική αντιπαροχή, η φοροδιαφυγή αποτελεί αντίδραση από την πλευρά των φορολογουμένων προς το κράτος.

Ένας ορισμός ο οποίος θεωρείται ότι καλύπτει αρκετά την έννοια της φοροδιαφυγής είναι αυτός του Department of the Treasury του 1983. Σύμφωνα με τον ορισμό αυτό φοροδιαφυγή αποτελεί: «Το τμήμα εκείνο του φόρου εισοδήματος, το οποίο αντιστοιχεί σε εισόδημα που θα έπρεπε με βάση την ισχύουσα νομοθεσία να δηλώνεται οικειοθελώς από τους φορολογούμενους στις αρμόδιες φορολογικές αρχές, αλλά για οποιαδήποτε λόγο δεν δηλώνεται.».

Ωστόσο, άλλοι συγγραφείς περιλαμβάνουν στην έννοια της φοροδιαφυγής τις φορολογικές απαλλαγές οι οποίες δόθηκαν σε φορολογούμενους χωρίς να επιτευχθούν οι σκοποί για τους οποίους χορηγήθηκαν ακόμα και τους τόκους των φόρων οι οποίοι καταβλήθηκαν καθυστερημένα.

Από τις ανωτέρω επισημάνσεις, προκύπτει ότι, για να μην υπάρχει φοροδιαφυγή οι φορολογούμενοι θα πρέπει να δηλώνουν την φορολογητέα ύλη ολόκληρη, εθελοντικά αλλά και εμπρόθεσμα.

Ο στόχος αυτός βέβαια δεν παύει να αποτελεί ανέκαθεν ουτοπία και η φοροδιαφυγή και η πάταξή της αποτελεί πρόβλημα διαχρονικό.

3.2 Ιστορία φοροδιαφυγής

Η φοροδιαφυγή μαζί με την παραοικονομία απασχολεί τους Έλληνες περισσότερο από 3.000 χρόνια, χωρίς, να βρεθεί ακόμα αξιόπιστη λύση.¹

Ο θεσμός π.χ. του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης, ο οποίος εισήχθη πρόσφατα και στη χώρα μας για τον καλύτερο έλεγχο της λειτουργίας του κράτους, είχαν εισηγηθεί πλήθος στοχαστών, όπως είναι ο Καλβίνος και ο Φίχτε, με τη μορφή Ανωτάτου Συμβουλίου ή Ανωτάτου Δικαστηρίου. Αλλά, παρόμοιο πρότυπο σύστημα εφαρμοζόταν στην αρχαία Σπάρτη, με τη λειτουργία του θεσμού της Εφορίας ή των εφόρων. Ωστόσο, ο Αριστοτέλης δεν «βλέπει» ευνοϊκά τον θεσμό αυτόν, διότι, όπως επισημαίνει, ενισχύει ακόμη περισσότερο τη διαφθορά.²

Αλλά και από την εποχή του Βυζαντίου γνωστά μας είναι τα ατελείωτα προβλήματα που δημιουργούσαν κάθε τόσο τα φορολογικά μέτρα, που κατά καιρούς έπαιρναν τη μορφή θύελλας και τα οποία οδήγησαν σε πλήθος εξεγέρσεων και ανατροπών.

Και τα φαινόμενα αυτά θα συνεχιστούν έντονα και τους επόμενους αιώνες της Τουρκοκρατίας και θα παραμείνουν πάντα κυρίαρχα και στη νεώτερη Ελληνική πολιτεία.

3.3 Τρόποι φοροδιαφυγής

Ο φόρος εισοδήματος είναι ο φόρος στον οποίο παρατηρούνται τα περισσότερα φαινόμενα φοροδιαφυγής. Ο βασικότερος λόγος για αυτό είναι το γεγονός ότι ο φόρος εισοδήματος, λόγω της φύσης του ως άμεσος φόρος, γίνεται ιδιαίτερα αντιληπτός από τους φορολογούμενους και επομένως προκαλεί την αντίδραση τους. Ένας άλλος βασικός λόγος είναι το ειδικό φορολογικό καθεστώς που

¹ Στεργίου, Λ., «Φοροδιαφυγή, μια ιστορία 3000 ετών», *Καθημερινή*, 2007.

² Αριστοτέλης, *Πολιτικά*, Β', 1270b

διέπει διάφορες επαγγελματικές ομάδες με αποτέλεσμα όχι μόνο στην πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος αλλά και στην δημιουργία αισθήματος αδικίας στους υπόλοιπους.

Τέλος η μη τιμαριθμοποίηση της φορολογικής κλίμακας σε συνδυασμό με τα μεγάλα ποσοστά πληθωρισμού ώθησε τους φορολογούμενους να βρουν άλλους τρόπους μείωσης των φορολογικών βαρών.

Ο φόρος εισοδήματος χωρίζεται σε φόρο εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, όπως έχει ήδη επισημανθεί. Εξαιτίας των ιδιαιτεροτήτων της κάθε κατηγορίας είναι διαφορετικοί και οι τρόποι φοροδιαφυγής.

3.3.1 Φοροδιαφυγή στην φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων.

- 1) Εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες. Μία μέθοδος φοροδιαφυγής σε αυτό τον τύπο εισοδημάτων είναι η λήψη αμοιβής σε είδος η οποία δεν δηλώνεται πουθενά και για αυτό το λόγο είναι δύσκολος ο εντοπισμός της. Επίσης μια ιδιαίτερα διαδεδομένη μορφή φοροδιαφυγής είναι η δεύτερη ή παράλληλη εργασία η οποία δεν δηλώνεται. Τέλος είναι η απόκρυψη της εργασίας ώστε να μην χαθεί το επίδομα ανεργίας.
- 2) Εισόδημα από ενοίκια. Η φοροδιαφυγή στον τομέα αυτό πραγματοποιείται με την απόκρυψη της ενοικίασης κάποιου ακινήτου ή δήλωση μικρότερου ποσού ενοικίου από το πραγματικό. Επίσης δευτερεύουσες εξοχικές κατοικίες ή και επαγγελματικοί χώροι δηλώνονται ως κενά ώστε να μην υποστούν την φορολόγηση του τεκμαρτού εισοδήματος από ιδιόχρηση ή ιδιοκατοίκηση.
- 3) Εισόδημα από γεωργικές επιχειρήσεις. Η φοροδιαφυγή στον τομέα αυτό γίνεται με την πώληση αγροτικών προϊόντων χωρίς παραστατικά, διακίνηση με παραστατικά τα οποία αναγράφουν ποσότητες μικρότερες από τις πραγματικές, διακίνηση προϊόντων ως δήθεν κοινοτικά χωρίς καθόλου παραστατικά. Τέλος με την λήψη εικονικών τιμολογίων δαπανών ζητούν αυξημένη επιστροφή ΦΠΑ.
- 4) Εισόδημα από την άσκηση ελευθέρου επαγγέλματος. Η συχνότερη μέθοδος φοροδιαφυγής της περίπτωσης αυτής είναι η μη έκδοση δελτίου παροχής υπηρεσιών ή η έκδοση με ποσό υποπολλαπλάσιο του πραγματικού.
- 5) Εισόδημα από ΟΕ, ΕΕ και μικρές επιχειρήσεις.

3.3.2 Φοροδιαφυγή στην φορολογία εισοδήματος νομικών προσώπων

Οι συνηθισμένες μέθοδοι φοροδιαφυγής στην κατηγορία αυτή είναι: η υπερτιμολόγηση των εισαγωγών και υποτιμολόγηση των εξαγωγών, η υποτίμηση της αξίας των απογραφέντων αγαθών της εταιρείας, η παραγωγή με τη μέθοδο του φασόν στον οποίο είναι δύσκολο να εντοπιστεί ο όγκος της παραγωγής και το ύψος των πωλήσεων, η διόγκωση διαφημιστικών ή άλλων δαπανών. Μία μεγάλη κατηγορία είναι η φοροδιαφυγή μέσω των αναπτυξιακών νόμων κατά την οποία τα ποσά που λαμβάνονται χρησιμοποιούνται είτε για άλλους λόγους είτε χρησιμοποιούνται τα κίνητρα των αναπτυξιακών για μείωση του φορολογητέου εισοδήματος χωρίς να γίνεται καμία επένδυση.

- 1) Φοροδιαφυγή στον τομέα του αυτοκινήτου. Η κυριότερη μορφή φοροδιαφυγής της περίπτωσης αυτής εστιάζεται στον τομέα επισκευών και συντηρήσεων των αυτοκινήτων με την μη έκδοση παραστατικών στοιχείων. Ένας νέος τρόπος φοροδιαφυγής στον τομέα αυτό είναι η εισαγωγή μεταχειρισμένων αυτοκινήτων από χώρες εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης και μέσω εικονικών πωλήσεων με ενδοκοινοτική παράδοση σε άλλες χώρες και τελικά τιμολόγηση με τον νόμο για το περιθώριο κέρδους αποφεύγοντας την καταβολή φόρων και τελών.
- 2) Φοροδιαφυγή στον κατασκευαστικό τομέα. Ο κατασκευαστικός τομέας είναι από τους κλάδους με την μεγαλύτερη δυνατότητα φοροδιαφυγής. Οι τεχνικές εταιρείες λαμβάνουν εικονικά τιμολόγια για την διόγκωση των δαπανών τους, εμφανίζουν εικονικές ώρες εργασίες και εικονικές συνεργασίες. Μετακίνηση τιμολογίων υλικών και εργασίας από την μία οικοδομή στην άλλη προκειμένου να μην πληρωθεί ΦΠΑ. Οι μηχανικοί δηλώνουν κόστος εργασίας αυτό που προβλέπεται από το ελάχιστο κόστος οικοδομής ενώ η αμοιβή τους είναι πολλαπλάσια, επίσης δεν δηλώνουν εισοδήματα που προέρχονται από ακίνητα για τα οποία δεν απαιτείται άδεια και τέλος δεν δηλώνουν την αμοιβή τους από παροχή υπηρεσίας προς τεχνικά γραφεία.
- 3) Φοροδιαφυγή στον φόρο προστιθέμενης αξίας (Φ.Π.Α.). Ο ΦΠΑ θεωρείται από την φύση του ως ένας φόρος ο οποίος περιορίζει την φοροδιαφυγή διότι με την σταδιακή χρεοπίστωση του στα διάφορα συναλλακτικά στάδια δημιουργεί, κατά μία έννοια, αντίθετα συμφέροντα μεταξύ των αγοραστών και πωλητών και

επομένως η φοροδιαφυγή μειώνεται. Την θεώρηση αυτή δεν την ασπάζονται όλοι οι ερευνητές τονίζοντας ότι αυτός ο φόρος αφήνει μεγάλα περιθώρια συνεννόησης μεταξύ των επιτηδευματιών και επομένως δεν μειώνει την φοροδιαφυγή, η διεθνής πρακτική εξάλλου επιβεβαιώνει ότι στις χώρες όπου έχει εφαρμοστεί δεν οδήγησε σε μείωση της φοροδιαφυγής. Οι συνηθέστερες μέθοδοι φοροδιαφυγής στον ΦΠΑ αναφέρονται παρακάτω:

- Δημιουργία ομάδας επιχειρήσεων που ανταλλάσσουν μεταξύ τους φορολογικά στοιχεία που αφορούν εικονικές ως προς το περιεχόμενο συναλλαγές.
- Διακίνηση εμπορευμάτων από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε) με πλαστά παραστατικά ή εμφάνιση των συναλλαγών από τρίτες χώρες ως ενδοκοινοτικές.
- Μετά την ελεύθερη από διατυπώσεις μετακίνηση των πολιτών της Ε.Ε. πολλά αγαθά μικρού όγκου και μεγάλης αξίας μεταφέρονται μέσα σε προσωπικές αποσκευές και με αυτό τον τρόπο διατίθενται στην αγορά χωρίς καμία επιβάρυνση.
- Εμφάνιση παραστατικών που έχουν εκδοθεί από ανύπαρκτες εταιρείες χωρών μελών της Ε.Ε. με σκοπό να καλυφθεί φοροδιαφυγή στην εσωτερική αγορά.
- Σε περίπτωση όπου οι πελάτες των επιχειρήσεων έχουν καταστήματα σε νησιά όπου ισχύει μειωμένος συντελεστής εμφανίζονται ότι οι πωλήσεις έχουν γίνει προς τα νησιά ενώ στην πραγματικότητα έχουν πραγματοποιηθεί αλλού.
- Καταχώριση στα βιβλία των επιχειρήσεων πλαστών ή εικονικών τιμολογίων προμηθευτών.
- Εγγραφές στα βιβλία των επιχειρήσεων εγγραφών χωρίς την ύπαρξη παραστατικών.
- Εμφάνιση παραστατικών με εκδότες άτομα τα οποία έχουν αποβιώσει ή από επιχειρήσεις που έχουν τεθεί σε αδράνεια ή έχουν προβεί σε παύση του επιτηδεύματός τους.
- Ηθελημένη λανθασμένη καταχώριση στα λογιστικά βιβλία των επιχειρήσεων.
- Αναγραφή ΦΠΑ σε τιμολόγια αγοράς αγαθών τα οποία απαλλάσσονται του ΦΠΑ.
- Έκπτωση του ΦΠΑ δαπανών που δεν αναγνωρίζονται προς έκπτωση.
- Συμψηφισμός του ΦΠΑ πράξεων που δεν υπόκεινται σε συμψηφισμό.
- Συμψηφισμός ΦΠΑ για τον οποίο έχει ζητηθεί η επιστροφή του.
- Πραγματοποίηση αγορών και πωλήσεων χωρίς την έκδοση παραστατικών.

- Αλλοίωση των αριθμητικών δεδομένων των δελτίων αποστολής.
 - Έκδοση παραστατικών με χαμηλότερο ποσό από το εισπραττόμενο.
- 4) Φοροδιαφυγή στον φόρο μεταβίβασης ακινήτων. Μετά την εισαγωγή του συστήματος αντικειμενικού προσδιορισμού της αξίας των ακινήτων έχει μειωθεί η δυνατότητα φοροδιαφυγής. Ωστόσο σε κάποιες περιοχές οι οποίες δεν έχουν ενταχθεί στο ανωτέρω σύστημα, και η εκτίμηση γίνεται βάσει συγκριτικών στοιχείων υπάρχουν μεγάλα περιθώρια φοροδιαφυγής λόγω προσδιορισμού χαμηλής αξίας.
- 5) Φοροδιαφυγή στην φορολογία κληρονομιών, δωρεών και γονικών παροχών. Στον φόρο αυτό όταν κληρονομούνται ακίνητα ισχύουν τα ίδια με την μεταβίβαση ακινήτων όταν όμως πρόκειται για κινητά περιουσιακά στοιχεία ή χρήματα η φοροδιαφυγή παραμένει σε υψηλά επίπεδα γιατί τα περιουσιακά αυτά στοιχεία μεταβιβάζονται εύκολα χωρίς να απαιτείται πάντοτε η τήρηση κάποιων νομικών ή άλλων διαδικασιών.
- 6) Φοροδιαφυγή στον φόρο μεγάλης ακίνητης περιουσίας. Η φοροδιαφυγή στον τομέα αυτό είναι ίσως από τις πιο απλές και εκδηλώνεται με την μη υποβολή δήλωσης με τη δήλωση με μειωμένη την αξία των ακινήτων.
- 7) Φοροδιαφυγή στους ειδικούς φόρους κατανάλωσης υγρών καυσίμων, οινοπνεύματος, καπνοβιομηχανικών προϊόντων. Λόγω του μεγέθους της φορολογικής βάσης αλλά και των υψηλών φορολογικών συντελεστών η φοροδιαφυγή στον τομέα αυτό είναι εκτεταμένη. Οι κυριότερες μέθοδοι φοροδιαφυγής είναι η νόθευση και η λαθρεμπορία. Στα καύσιμα η φοροδιαφυγή εντοπίζεται κυρίως στο πετρέλαιο. Εδώ έχουμε χρησιμοποίηση πετρελαίου θέρμανσης για κίνηση, πετρέλαιο που προορίζεται για καράβια να διατίθεται στην αγορά. Στο αλκοόλ η φοροδιαφυγή συντελείται με την παράνομη εισαγωγή και διάθεση αλκοολούχων ποτών όπου εκτός από τον ειδικό φόρο δεν καταβάλλεται και ο φόρος πολυτελείας. Επίσης πολλές μικρές ποτοποιίες αλλά και μεμονωμένοι ιδιώτες διακινούν τα προϊόντα τους χωρίς τα νόμιμα παραστατικά, τέλος υπάρχουν πολλές παράνομες ποτοποιίες οι οποίες λειτουργούν χωρίς καμία άδεια και διαθέτουν παράνομα τα προϊόντα τους στην αγορά. Στα καπνικά προϊόντα η φοροδιαφυγή συντελείται μέσω της λαθραίας εισαγωγής και διάθεσης προϊόντων καπνού. Οι συνηθέστεροι τρόποι με τους οποίους διενεργείται είναι με:

- Την πραγματοποίηση αγορών και πωλήσεων χωρίς επίσημα φορολογικά στοιχεία.
- Την πώληση δύο ίδιων ποσοτήτων ενός αγαθού και την καταχώρηση στα βιβλία της μίας.
- Την έκδοση φορολογικών στοιχείων μεταφοράς κατά τα όποια το στέλεχος διαφέρει από το πρωτότυπο για λόγους που εξυπηρετούν είτε τον εκδότη είτε τον λήπτη.
- Με την υπερτιμολόγηση των εισαγωγών και την υποτιμολόγηση των εξαγωγών, ιδίως μεταξύ συγγενών επιχειρήσεων.
- Με την διόγκωση του κόστους παραγωγής με την καταχώρηση ανύπαρκτων εξόδων, λήψη εικονικών Φ/Σ.
- Πολλοί λαμβάνουν τιμολόγια από τους προμηθευτές τους χωρίς να τα καταχωρούν στα βιβλία τους και έτσι δικαιολογούν και τις μειωμένες πωλήσεις τους.
- Πραγματοποιώντας ηθελημένα λάθη στα βιβλία του για να αλλοιώσουν τα τελικά αποτελέσματα και τους αποδιδόμενου έμμεσους και άμεσους φόρους στο δημόσιο.
- Δεν εκδίδονται είτε εκδίδονται αθεώρητες αποδείξεις σε πελάτες στα κέντρα διασκέδασης ή κρατιέται ένας λογαριασμός και χρησιμοποιείται και σε επόμενο πελάτη.
- Οι ελεύθεροι επαγγελματίες (γιατροί, δικηγόροι, τεχνίτες κλπ) δεν εκδίδουν καθόλου αποδείξεις παροχής υπηρεσίας ή εκδίδουν με πολύ μικρότερο ποσό και δεν παραδίδουν στον πελάτη το αντίτυπο. Σε άλλες περιπτώσεις εκδίδουν την απόδειξη χωρίς να αναγράφεται το ονοματεπώνυμο του πελάτη και στην περίπτωση που ο πελάτης δεν την ζητήσει την παραδίδουν στον επόμενο που θα την ζητήσει. Τέλος σε πολλές περιπτώσεις ζητούν από τους πελάτες τους να δηλώσουν ψευδώς στον φορολογικό έλεγχο ότι δεν πλήρωσαν.
- Στα εισοδήματα από εκμισθωμένες και ιδιοκατοικούμενες οικοδομές, όταν δεν δηλώνονται καθόλου καθώς και όταν στα μισθωτήρια συμβόλαια αναγράφεται πολύ μικρότερη αξία από την πραγματική και παρατηρείται μεγάλος αριθμός συμβολαίων να μην κατατίθεται στις Δ.Ο.Υ.

3.4 Παράγοντες επιρροής της φοροδιαφυγής

Η φοροδιαφυγή εκτός από διαχρονικό είναι και πρόβλημα παγκόσμιο που υπάρχει σε όλες τις χώρες. Η έκταση της βεβαίως διαφέρει από χώρα σε χώρα και εξαρτάται από διάφορους παράγοντες. Ως τέτοιοι παράγοντες θεωρούνται :

i. Το μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού. Όσο υψηλότερο είναι το μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού, τόσο υψηλότερο είναι και το επίπεδο της φορολογικής του συνείδησης και τόσο μικρότερη η τάση για φοροδιαφυγή. Αντίθετα, όταν το μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού είναι χαμηλό, οι φορολογούμενοι δεν έχουν συνείδηση του γεγονότος ότι τα έσοδα από τους φόρους διατίθενται για τη χρηματοδότηση του κόστους παραγωγής των δημόσιων αγαθών (παιδεία, υγεία, ασφάλεια κλπ), τα οποία ικανοποιούν συλλογικές ανάγκες.

ii. Το επίπεδο της φορολογικής επιβάρυνσης του ατόμου σε σχέση με το εισόδημα του. Όσο μεγαλύτερο είναι το ύψος της επιβάρυνσης από ένα φόρο, τόσο μεγαλύτερο είναι το όφελος ενός φορολογούμενου από τη φοροδιαφυγή. Όσο υψηλότερο είναι το επίπεδο της μέσης φορολογικής επιβάρυνσης του φορολογούμενου, τόσο μεγαλύτερη είναι η τάση του για φοροδιαφυγή, γιατί ο περιορισμός της ικανοποίησης των ατομικών του αναγκών (διατροφή – ένδυση – διασκέδαση κλπ) είναι περισσότερο αισθητός και το όφελος από το ποσό του φόρου, που ενδέχεται να εξοικονομήσει, αντισταθμίζει τον κίνδυνο που συνεπάγεται η τυχόν αποκάλυψη της φοροδιαφυγής.

iii. Ο τρόπος κατανομής των φορολογικών βαρών. Όσο περισσότερο η κατανομή των φορολογικών βαρών ανταποκρίνεται στην κρατούσα αντίληψη περί κοινωνικής δικαιοσύνης, τόσο μικρότερη είναι η τάση για φοροδιαφυγή και αντίστροφα. Πράγματι, όταν παραβιάζεται η αρχή της δίκαιης κατανομής των φορολογικών βαρών, με τη χορήγηση αδικαιολόγητων φορολογικών απαλλαγών και εξαιρέσεων σε ορισμένες κατηγορίες ιδιωτικών φορέων, τότε καλλιεργείται το αίσθημα της αδικίας μεταξύ των φορολογούμενων και ενισχύεται η επιθυμία τους να εξομοιωθούν φορολογικά και με οποιοδήποτε τρόπο με τους απαλλασσόμενους από το φόρο, αυξάνει το επίπεδο της συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης των φορολογούμενων, εφόσον, με δεδομένα τα φορολογικά έσοδα, τα ποσά που θα κατέβαλαν όσοι απαλλάσσονται από τη φορολογία θα πρέπει να καταβληθούν από τους υπόλοιπους ιδιωτικούς φορείς, και δημιουργούνται άνισοι όροι ανταγωνισμού

μεταξύ ευνοουμένων και μη επιχειρήσεων, εφόσον οι φόροι γενικά επηρεάζουν τα σχέδια παραγωγής και επενδύσεων όλων των ιδιωτικών παραγωγικών μονάδων.

iv. Η διάρθρωση του φορολογικού συστήματος. Το είδος και η ταμειευτική σπουδαιότητα των φόρων, που απαρτίζουν το φορολογικό σύστημα μιας χώρας, προσδιορίζουν επίσης την έκταση της φοροδιαφυγής. Έτσι, αν το φορολογικό σύστημα κυριαρχείται από άμεσους φόρους (πχ φόρος εισοδήματος), τότε η τάση για φοροδιαφυγή είναι μεγαλύτερη, γιατί οι ιδιωτικοί φορείς έχουν περισσότερες ευκαιρίες για να αποκρύψουν τη φορολογητέα ύλη: τα μεν νοικοκυριά (ελεύθεροι επαγγελματίες κλπ.) δηλώνοντας εισόδημα μικρότερο από το πραγματοποιηθέν, οι δε επιχειρήσεις μεταφέροντας ένα μέρος από τα κέρδη τους σε λογαριασμούς αποσβέσεων, εξόδων παραστάσεως, έρευνας κ.ο.κ.

Αντίθετα, αν το φορολογικό σύστημα κυριαρχείται από έμμεσους φόρους, η τάση για φοροδιαφυγή είναι μικρότερη, διότι ο έλεγχος των φορολογικών οργάνων είναι αποτελεσματικότερος, οι φορολογούμενες μονάδες είναι λιγότερες (μόνο οι ιδιωτικές επιχειρήσεις) και επιπλέον, είναι υποχρεωμένες να τηρούν λογιστικά βιβλία, από τα οποία προκύπτει η φορολογητέα ύλη (π.χ. ΦΠΑ).

Στην Ελλάδα βέβαια δεν ισχύει ο παραπάνω κανόνας διότι ενώ οι έμμεσοι φόροι είναι πιο σημαντικοί από τους άμεσους, η φοροδιαφυγή κινείται σε πολύ υψηλά επίπεδα λόγω του κακού και μη αποτελεσματικού φορολογικού μας συστήματος, για λόγους όπως είναι η έλλειψη προσωπικού σε συνδυασμό με τον μεγάλο φόρτο εργασίας, και ενός μικρού ποσοστού διαφθαρμένων οργάνων του ελεγκτικού μηχανισμού.

v. Ο τρόπος διαχείρισης του δημόσιου χρήματος. Όσο συνετότερη είναι η διαχείριση των φορολογικών εσόδων από το κράτος, τόσο ασθενέστερη είναι η τάση των φορολογούμενων για φοροδιαφυγή, γιατί τόσο μεγαλύτερη είναι η εμπιστοσύνη των ιδιωτικών φορέων στη θέληση και την ικανότητα του κράτους να ικανοποιεί συλλογικές ανάγκες. Αντίθετα, η σπατάλη του δημόσιου χρήματος διαβρώνει τη φορολογική συνείδηση των ιδιωτικών φορέων, δεδομένου ότι η σωστή φορολογική τους συμπεριφορά δεν εκτιμάται από το κράτος.

vi. Ο βαθμός οργάνωσης της αγοράς και των επιχειρήσεων. Όταν η οικονομία είναι οργανωμένη κατά τέτοιο τρόπο, ώστε ένα σημαντικό μέρος των συναλλαγών να γίνεται σε είδος (π.χ. βάφει κάποιος το σπίτι του γείτονα και με τη σειρά του ο γείτονας του διορθώνει προβλήματα αποχέτευσης που τυχόν να υπάρχουν), η

δυνατότητα φοροδιαφυγής είναι μεγαλύτερη από ότι σε μία οικονομία όπου όλες οι συναλλαγές γίνονται με χρήματα.

Επίσης, όταν έχουμε πολλές μικρές επιχειρήσεις, που κυρίως δεν είναι οργανωμένες λογιστικά όσο μία μεγάλη επιχείρηση, τότε η τάση για φοροδιαφυγή είναι μεγαλύτερη. Και αυτή είναι ακριβώς η χαρτογράφηση της ελληνικής αγοράς.

vii. Η ικανότητα της φορολογούσα αρχής. Σημαντικό ρόλο παίζουν ο βαθμός οργάνωσης των φοροτεχνικών υπηρεσιών, η ποιότητα των φοροτεχνικών οργάνων, το σύστημα που χρησιμοποιείται για τη βεβαίωση και είσπραξη των φόρων, η λογιστική οργάνωση των υπηρεσιών. Όταν τα στελέχη των φοροτεχνικών υπηρεσιών (εφορία, ΣΔΟΕ κλπ) είναι μορφωμένα και ικανά, μπορούν να διαμορφώσουν ένα φορολογικό σύστημα που να περιορίζει τον κίνδυνο φοροδιαφυγής, και να οργανώσουν ορθολογικά τις υπηρεσίες αυτές, χρησιμοποιώντας τον κατάλληλο μηχανολογικό εξοπλισμό και ειδικευμένο προσωπικό.

viii. Το ύψος των ποινών που επιβάλλονται. Όσο λιγότερες είναι οι ποινές που επιβάλλονται, τόσο μεγαλύτερη είναι η τάση για φοροδιαφυγή και αντίστροφα.

3.5 Φορολογική ηθική και φοροδιαφυγή.

Η ηθική και η δεοντολογική διάσταση είναι συνδεδεμένες άρρηκτα με την διοίκηση, η οποία υπηρετεί τους πολίτες και τους χρήστες της διοίκησης. Αυτές οι δύο διατάσεις, υπάρχουν στις δομές ενός κράτους το οποίο, να μεν τάσσεται υπέρ του δημοσίου συμφέροντος και το προασπίζει, αλλά ταυτόχρονα υπηρετεί και το κοινό καλό. Η κρατική ισχύς θα πρέπει γενικά να βασίζεται σε μια διοίκηση, που να καθοδηγείται από την αίσθηση της εξυπηρέτησης κράτους και πολιτών, και που σέβεται αξίες όπως η νομιμότητα, η αντικειμενικότητα, η ουδετερότητα και η υπευθυνότητα.³ Όταν το άτομο έχει ανεπτυγμένη μέσα του, την αίσθηση του καθήκοντος στην εκπλήρωση των φορολογικών του υποχρεώσεων και δεν το κάνει από φόβο διοικητικών ή άλλων ποινικών κυρώσεων, τότε μπορούμε να πούμε ότι έχει

³ Boucault, B., *Ηθική και Δεοντολογία: η πυξίδα της δημόσιας δράσης*, Συνέδριο: Ηθική και Δεοντολογία στη Σύγχρονη Δημόσια Διοίκηση, Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα, 2012, σσ. 23-26.

υψηλό αίσθημα φορολογικής ηθικής. Η φορολογική ηθική αποτελεί τον εσωτερικό κανόνα ή την ηθική υποχρέωση πληρωμής των φόρων.⁴

Αναφέραμε ότι το μέγεθος της φορολογικής ηθικής σχετίζεται με τη στάση των πολιτών απέναντι στην κυβέρνηση και το κράτος. Αφορά την ευκολία με την οποία ένας πολίτης που δραστηριοποιούνται στην επίσημη οικονομία, αποφασίζει να ασκήσει την δραστηριότητα του εκ νέου στην παραοικονομία, ή καταφεύγει απευθείας στην παραοικονομία. Είναι επομένως μια ψυχολογική στάση που δεν είναι απλώς ψυχολογική ετοιμότητα για διάπραξη φοροδιαφυγής, αλλά είναι ψυχολογική ετοιμότητα αποφυγής των υποχρεώσεων που προκύπτουν από την εφαρμογή των νόμων του κράτους. Κατά τους J. Alm και συν. (1992), όταν υπάρχει αμεσότητα μεταξύ των φόρων και των δημοσίων παροχών που λαμβάνονται με τη μορφή δημόσιου αγαθού ή υπηρεσίας, υπάρχει τάση για αύξηση της φορολογικής ηθικής.⁵ Ο φορολογούμενος επίσης αντιμετωπίζει εξωτερικούς ελέγχους από τις φορολογικές αρχές αλλά διαθέτει παράλληλα έναν μηχανισμό εσωτερικού αυτοελέγχου που είναι αποτελεσματικός ανάλογα με το επίπεδο φορολογικής του ηθικής. Όταν οι φορολογικές αρχές λειτουργούν με διαφάνεια ελέγχου και αντιμετωπίζουν το φορολογούμενο με σεβασμό και πνεύμα συνεργασίας, αυτό επηρεάζει θετικά τον εσωτερικό αυτοέλεγχο του φορολογούμενου και έτσι αυξάνει το επίπεδο της φορολογικής του ηθικής. Εάν όμως οι φορολογικές αρχές αντιμετωπίζουν το φορολογούμενο ως εν δυνάμει παραβάτη και του συμπεριφέρονται με αυταρχικότητα και αλαζονεία, αυτό υπομονεύει την φορολογική του ηθική (Frey B. -Feld L., 2002). Υπάρχουν πολλοί παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν την φορολογική ηθική και κατ' επέκταση συμβάλλουν στην φοροδιαφυγή. Τέτοιοι είναι:^{6,7,8}

4 Torgler, B., Schneider, F., «What shapes Attitudes Toward Paying Taxes? Evidence from Multicultural European Countries» *Working Paper Series, Berkeley Programme in Law and Economics*, UC Bercele, 2006.

5 Alm, J., Jackson, B., McKee, M., «Estimating the determinants of taxpayer compliance with experimental data», *National Tax Journal*, 1992.

6 Γκουμπανιτσάς, Γ., «Οικονομική Ανάλυση του φαινομένου της φοροδιαφυγής», Ελληνική Ένωση Οικονομικής Ανάλυσης του Δικαίου, 2004, Διαθέσιμο στο: <http://old.phs.uoa.gr/~ahatzis/Goubanitsas.doc>, Ημερομηνία πρόσβασης 9-12-2012.

7 Παυλόπουλος, Π., *Η Παραοικονομία στην Ελλάδα: Μια Πρώτη Ποσοτική οριοθέτηση*, 2006, σσ.49-50.

8 Παυλόπουλος, Π., *Η Παραοικονομία στην Ελλάδα: επανεξέταση*, 2007, σ.152.

- η υψηλή φορολογία.
- το καταπιεστικό κράτος.
- η πολιτική και κυβερνητική διαφθορά.
- η αύξηση των δημοσίων εξόδων.
- η αντίληψη των φορολογουμένων για το δίκαιο ή μη δίκαιο του φορολογικού συστήματος και του τρόπου της εφαρμογής του από τις Κρατικές Υπηρεσίες.
- ο κοινωνικός περίγυρος εφόσον τα άτομα φοροδιαφεύγουν περισσότερο, όταν γνωρίζουν ότι και άλλοι κάνουν το ίδιο.
- η θρησκεία ως βασική πηγή ηθικής.
- κατάλοιπα της ιστορίας (σύνδεση της φορολογίας με την κατοχή από ξένο κατακτητή πχ. το χαράτσι επί τουρκοκρατίας).
- η κρίση αντιπροσωπευτικότητας στις σύγχρονες δημοκρατίες.
- ο βαθμός δημοκρατικής συμμετοχής των πολιτών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.
- η κρίση εμπιστοσύνης προς τα κόμματα και τους κρατικούς θεσμούς δηλαδή στο κυβερνητικό έργο, στη λειτουργία των νόμων και στη δικαστική εξουσία.⁹
- η ποιότητα και ποσότητα των προσφερομένων υπηρεσιών από το κράτος προς τους πολίτες. Αν ο πολίτης έχει την αίσθηση ότι δεν είναι αντικείμενο εκμετάλλευσης ή κλοπής από το κράτος, αλλά ότι αγοράζει κάτι με τα χρήματά του, τότε η συμμόρφωσή του με τη φορολογική νομοθεσία θα είναι μεγαλύτερη.
- η αμεροληψία και η μονιμότητα ως παράγοντες που «νομιμοποιούν» και κάνουν αποδεχτούς τους κανόνες Δικαίου, αλλά απουσιάζουν από τη φορολογική νομοθεσία.
- η εκτίμηση που έχουν οι φορολογούμενοι για το τι επίδραση έχει η φοροδιαφυγή στην Εθνική Οικονομία.
- τρόπος αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής από την κυβέρνηση πχ. η πρακτική της φορολογικής αμνηστίας, του κλεισίματος των ανέλεγκτων υποθέσεων με την καταβολή ενός ποσού, προκειμένου ο φορολογούμενος να αποφύγει τον

9 Torgler, B., *Tax Compliance and Tax Morale. A Theoretical and Empirical Analysis*, Edward Elgar Publishing Inc, 2007.

έλεγχο, καθώς και η μείωση ή απόσβεση ποινών - προστίμων στα πλαίσια διαφόρων ρυθμίσεων και συμβιβασμών.

- η διάσταση μεταξύ πραγματικής και αντιλαμβανόμενης πιθανότητας φορολογικού ελέγχου.¹⁰

Γενικά όπως αναφέρουν οι J. Andreoni και συν. «*Η προσέγγιση της φορολογικής συμμόρφωσης πρέπει να είναι πολύπλευρη: πρέπει να εξεταστεί ως πρόβλημα δημόσιας οικονομικής θεωρίας, επιβολής νόμου, οργανωτικού σχεδιασμού, προσφοράς εργασίας και ηθικής ή συνδυασμού όλων των παραπάνω*». Είναι βεβαίως απαραίτητη η ύπαρξη ενός νομικού πλαισίου που θα αποτελέσει το έδαφος για να οικοδομηθούν αξίες κανόνες και αρχές που προαπαιτούνται για την ύπαρξη της ηθικής. Θα πρέπει η ηθική, να είναι αντικείμενο προσαρμογών, ανάλογα με τις αλλαγές και την εξέλιξη της κοινωνία μας.

Γενικά τα άτομα συνηθίζουν σε δεδομένο φορολογικό βάρος, και απαιτείται ένα κίνητρο που είναι συνήθως η αύξηση των φορολογικών επιβαρύνσεων. Τα μέγεθος της παραοικονομίας μεγαλώνει όταν είναι αφενός χαμηλό το επίπεδο φορολογικής ηθικής και αφετέρου υπάρχει πρόσφατη αύξηση των φορολογικών επιβαρύνσεων. Φαντάζει λοιπόν επιτακτική η ανάγκη για διαφάνεια, ισότητα, ακεραιότητα και αποτελεσματικότητα στις λειτουργίες του κράτους, στο χώρο της δικαιοσύνης, της διοίκησης, αλλά και σε όλο τον ευρύτερο τομέα των δημοσίων υπηρεσιών. Οι φορολογικές υποχρεώσεις επίσης αποτελούν έναν άτυπο κοινωνικό κανόνα, ο οποίος ακολουθείται από την μεγάλη πλειοψηφία των πολιτών και η παράβαση αυτού του κανόνα επιφέρει κοινωνική αποδοκιμασία (Alm J. 1999).¹¹ Η φορολογική συμπεριφορά αποτελεί έναν κοινωνικό κανόνα που υποχρεούνται να ακολουθήσουν οι φορολογούμενοι για κοινωνικούς λόγους αλλά και επειδή το επιβάλλει ο κρατικός καταναγκασμός. Μπορεί λοιπόν να παίζει το ρόλο του σήματος για να αποκαλυφθεί το ποιόν και ο τύπος του ανθρώπου.¹²

10 Andreoni, J., Erard, B., Feinstein, J., «Tax Compliance», *Journal of Economic Literature*, 1998, σσ. 818-860.

11 Στο ίδιο.

12 Posner, E., «Law and Social Norms: The case of tax Compliance», *Virginia Law Review*, 2000.

3.6 Νομικό πλαίσιο φοροδιαφυγής στην Ελλάδα

Η φοροδιαφυγή θεωρείται αντικοινωνική συμπεριφορά, δεδομένου ότι το συνολικό ποσό αυτής θα κληθεί τελικά να επωμισθεί, με πρόσθετα κυβερνητικά μέτρα, το σύνολο των φορολογουμένων.

Στη χώρα μας με το νέο φορολογικό νόμο Ν.3943/2011 που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 66Α/31-03-2011 η φοροδιαφυγή θεσπίστηκε ως διαρκές έγκλημα και συνεπώς ως «συνεχές αυτόφωρο» που ανάλογα του ύψους του οφειλόμενου φόρου χαρακτηρίζεται ακόμα και κακούργημα. Ως εκ τούτου επιφέρει διάφορες ποινές που συνήθως έχουν τριπλό χαρακτήρα δηλαδή πρόσθετη φορολογία υπό μορφή προστίμου, διοικητικές δεσμεύσεις π.χ. αποκλεισμό συμμετοχής σε εμπορικές πράξεις όπως δημοπρασίες δημοσίου, μη έκδοση διαβατηρίου κ.ά. καθώς και ποινικές που μπορεί να φτάσουν έως και στην 20 έτη κάθειρξη.

Ο παραπάνω νόμος προσδιορίζει το αδίκημα της φοροδιαφυγής στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- α) το αδίκημα της μη καταβολής βεβαιωμένων χρεών προς το Δημόσιο,
- β) το αδίκημα της παράλειψης υποβολής, ή ανακριβούς υποβολής φορολογικής δήλωσης
- γ) το αδίκημα της μη απόδοσης ΦΠΑ ή άλλων παρακρατούμενων φόρων και
- δ) το αδίκημα της έκδοσης ή λήψης πλαστών ή εικονικών ή νοθευμένων φορολογικών στοιχείων.

3.7 Φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή

Επειδή ακριβώς ο νομοθέτης με τον ορισμό της αποφυγής καταβολής φόρου ως αδικήματος, διέτρεχε τον κίνδυνο να παρεξηγηθεί ως προς τις προθέσεις του, φρόντισε να απαλλαγεί από οποιαδήποτε υποψία, αποχρωματίζοντας μέρος του αδικήματος με τη θέσπιση της έννοιας της «νόμιμης φοροδιαφυγής» που καλείται και φοροαποφυγή. Η φοροαποφυγή διαφέρει από την φοροδιαφυγή και ισορροπεί ανάμεσα στα πλαίσια ηθικού και νόμιμου. Πρόκειται για την μη καταβολή φόρων λόγω κενών της νομοθεσίας. Μια ενέργεια για να θεωρηθεί ως ενέργεια φοροαποφυγής θα πρέπει να έχει τα παρακάτω τρία χαρακτηριστικά:

1. Να υπάρχει το στοιχείο της ανειλικρίνειας, της εικονικότητας και της πλαστότητας.

2. Την εκμετάλλευση των κενών, των ασαφειών και της κακής διατύπωσης της φορολογικής νομοθεσίας ή σε αντίθετη περίπτωση την εκμετάλλευση δυνατοτήτων της φορολογικής νομοθεσίας οι οποίες υποτίθεται ότι δεν ήταν στην πρόθεση του νομοθέτη.

3. Την μυστικότητα ώστε να αποφευχθεί η λήψη μέτρων που θα καλύψει τα σχετικά κενά της φορολογικής νομοθεσίας για φοροαποφυγή.¹³

Η έννοια της φοροαποφυγής είναι συγγενής με την έννοια της φοροδιαφυγής, διότι η φοροαποφυγή είναι η πλήρης ή μερική αποφυγή του φόρου. Στην έννοια της φοροαποφυγής πρέπει να περιληφθούν οι ενέργειες εκείνες που έχουν σαν στόχο τη μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης σε επίπεδο κατώτερο από αυτό που είχε πρόθεση να επιβάλλει ο νομοθέτης. Επίσης στην φοροαποφυγή πρέπει να υπάρχει από τον φορολογούμενο η πρόθεση να φοροδιαφύγει. Κατά συνέπεια για να θεωρηθεί μία πράξη ως πράξη φοροαποφυγής πρέπει να έχει ορισμένα χαρακτηριστικά:

1. Υπάρχει πάντα ένα στοιχείο ανειλικρίνειας, εικονικότητας ή πλαστότητας.

2. Η φοροαποφυγή στηρίζεται στις αδυναμίες της φορολογικής νομοθεσίας ή τις δυνατότητες που παρέχει.

3. Υπάρχει πάντα το στοιχείο της μυστικότητας.

4. Πραγματοποιείται στα πλαίσια ενός καλά μελετημένου φορολογικού σχεδιασμού, κατά τον οποίον δημιουργούνται διάφορα σενάρια και εναλλακτικές μέχρι, να προσδιοριστεί ο ελάχιστος δυνατός φόρος, στα πλαίσια του νόμου.

Κατανοεί κανείς από τους ορισμούς των όρων της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής, ότι οι δύο περιπτώσεις δεν αφορούν ασφαλώς τα ίδια και τα αυτά κοινωνικά στρώματα.

Η φοροαποφυγή αποτελεί την εφαρμογή καλά σχεδιασμένων λογιστικών πρακτικών που αποτελούν απόρροια προσεκτικής μελέτης της εμπορικής νομοθεσίας,

¹³ «International problems in the field of general taxes on sales of goods and services», *International Fiscal Association*, Vol. 68b, 1983.

της φορολογικής πρακτικής, των διεθνών προτύπων χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, δικαστικών και υπουργικών αποφάσεων με μοναδικό στόχο τη μείωση της φορολογητέας ύλης ενός φυσικού ή νομικού προσώπου. Απαιτεί ως εκ τούτου την συμβολή οικονομικών και νομικών συμβούλων, με άποψη συνήθως ακόμα και στα διεθνώς τεκταινόμενα και θεσμοθετημένα, και ως εκ τούτου, κυρίως οικονομική ευχέρεια που δεν χαρακτηρίζει τον οποιονδήποτε χαμηλό εισοδηματία.

Για το λόγο αυτό ακριβώς, αν και οι δύο πράξεις (φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή) δεν διαφέρουν ουσιαστικά μεταξύ τους, ο νομοθέτης σπεύδει να επισημάνει ότι διαφέρουν σημαντικά από πολιτική και ηθική άποψη, γιατί στην φοροδιαφυγή υπάρχει καταστρατήγηση τόσο του πνεύματος όσο και του γράμματος του νόμου ενώ στην φοροαποφυγή υπάρχει καταστρατήγηση μόνο του πνεύματος του νόμου.

Δηλαδή με την φοροαποφυγή οι φορολογούμενοι αποφεύγουν την καταβολή του φόρου με τρόπο ο οποίος δεν επιφέρει κυρώσεις για τους ίδιους. Για το λόγο αυτό χρησιμοποιείται αντί του όρου φοροαποφυγή ο όρος «νόμιμη φοροδιαφυγή».

Χωρίς αμφιβολία ο νομοθέτης υπήρξε ανέκαθεν ο κύριο υπεύθυνος του προβλήματος που ονομάζεται φορολογία. Η συνεχείς μεταβολές των φορολογικών νόμων και οι εκάστοτε επιλεκτικές απαιτήσεις, χαρακτηριζόμενες σήμερα και ως οριζόντιες, αποδεικνύουν ότι πίσω από τους φορολογικούς νόμους δεν υπάρχει κάποια αξιολογη ηθική βάση.

Η άποψη αυτή, διάχυτη στην ελληνική κοινωνία, έχει ως αποτέλεσμα την επίταση του φαινομένου της φοροδιαφυγής.

3.8 Οι υπεράκτιες εταιρίες και το ξέπλυμα χρήματος

Όσον αφορά τη χρησιμοποίηση υπεράκτιων εταιριών στο ξέπλυμα χρήματος, σύμφωνα με την βιβλιογραφία διακρίνεται σε τρία στάδια.¹⁴

¹⁴ *Επιχειρησιακό σχέδιο δράσης για την πρόληψη και καταστολή νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (ξέπλυμα χρήματος)*, Υπουργείο Οικονομικών, Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος, Α Π. 105004/17-7-2000

Σε ότι αφορά την πρώτη φάση, αυτή της «τοποθέτησης», ο ρόλος των εταιρειών offshore είναι περιορισμένος. Έχει καταγραφεί μια τεχνική, όπου κάποιος είναι ιδιοκτήτης μιας εταιρείας «βιτρίνας» με απόλυτα νόμιμο αντικείμενο (εστιατόριο, κατάστημα πώλησης ενδυμάτων κ.λπ. και καταθέτει στο λογαριασμό τα νόμιμα κέρδη μαζί με το παράνομο χρήμα.

Στη δεύτερη φάση του «στοιβάγματος», όπου σημασία έχει η μεγάλη κινητικότητα του χρήματος για να χαθεί ο σύνδεσμος του με την πηγή και τις ρίζες του, έχει καταγραφεί το εξής: εκεί που τα κεφάλαια έχουν κατατεθεί σε μικρά ποσά σε τραπεζικούς λογαριασμούς, που μεμονωμένα δεν κινούν ανησυχία λόγω χαμηλού μεγέθους, αλλά συνολικά θα αποτελούσαν αντικείμενο αναφοράς από τις Τράπεζες, βρίσκει τη θέση της η υπεράκτια εταιρεία, οι μετοχές της οποίας αγοράζονται με τα χρήματα αυτά, και η οποία με τη σειρά της αναλώνεται σε επενδύσεις στο έδαφος που θέλει να εισάγει το ανακυκλωμένο χρήμα. Στη συνέχεια πωλεί και πάλι σε άλλο αγοραστή, αγοράζει εκ νέου και έτσι η οσμή του χρήματος χάνεται.

Στην τελευταία φάση, όπου το βρώμικο χρήμα μεταλλάσσεται σε «καθαρό» και επιχρίεται με τη σκόνη της νομιμότητας, οι υπεράκτιες εταιρείες χρησιμεύουν για να προσδώσουν στο βρώμικο χρήμα την ταυτότητα προϊόντος ή κέρδους από μία καθ' όλα νόμιμη συναλλαγή, όπως η πώληση ακινήτου ιδιοκτησίας της offshore.

Σχηματικά, οι πιο πάνω περιγραφόμενες δραστηριότητες υλοποιούνται με τις παρακάτω δραστηριότητες:

Εταιρείες «φαντάσματα»

Οι εταιρείες αυτές επιτελούν τον αποκλειστικό σκοπό της απορρόφησης των κεφαλαίων και του «αποσυσχετισμού» κεφαλαίων και προέλευσης τους. Η ίδρυσή τους εξαντλείται σε οροθέτηση εικονικών ρόλων και στην εγκαθίδρυση ενός τοπικού εντεταλμένου, που λειτουργεί ως διευθυντής και εκπρόσωπος.

Εταιρείες «βιτρίνες»

Ο τύπος των εταιρειών αυτών είναι πιο σύνθετος αφού επιδίδονται και σε νόμιμες ενέργειες προκειμένου να καλύψουν τις παράνομες. Οι δράστες που προσπαθούν να ξεπλύνουν χρήμα, έχουν συνήθως περισσότερες από μία τέτοιες εταιρείες και μεταφέρουν το βρώμικο χρήμα από τη μία στην άλλη.

Συναλλαγές στο χρηματιστήριο

Στις συναλλαγές στο Χρηματιστήριο, για να νομιμοποιήσουν έσοδα από εγκληματικές ή παράνομες δραστηριότητες, μπορούν να χρησιμοποιηθούν φυσικά πρόσωπα, offshore εταιρίες, νομικά πρόσωπα.

Τα χρηματιστηριακά προϊόντα που προσελκύουν αυτούς που επιθυμούν να διοχετεύσουν παράνομους προσόδους, είναι τα εξής :

1. Αγορά μετοχών εισηγμένων στο Χ.Α.Α.
2. Αγορά μεριδίων αμοιβαίων κεφαλαίων
3. Τοποθετήσεις σε repos
4. Αγορά ομολόγων
5. Συμμετοχή σε δημόσιες εγγραφές εταιρειών που πρόκειται να εισαγάγουν τις μετοχές τους στο Χ.Α.Α
6. Αγορά χρηματιστηριακών παράγωγων προϊόντων.

Οι διαδικασίες για τις παραπάνω συναλλαγές πραγματοποιούνται μέσω χρηματιστηριακών εταιρειών, εταιρειών επενδυτικών υπηρεσιών (Ε.Ε.Υ), καθώς και από εταιρείες λήψης και διαβίβασης εντολών (Ε.Λ.Δ.Ε.). Έχει παρατηρηθεί ότι η έρευνα για ξέπλυμα χρήματος, δυσχεραίνεται όταν ο επενδυτής και πελάτης της χρηματιστηριακής εταιρείας είναι υπεράκτια εταιρεία ή φυσικό πρόσωπο - κάτοικος εξωτερικού και για λογαριασμό του ενεργεί θεσμικός επενδυτής. Στις περιπτώσεις αυτές η χρηματιστηριακή εταιρεία δεν έχει τη δυνατότητα να γνωρίζει το «προφίλ» του τελικού επενδυτή.

Χαρακτηριστικό γνώρισμα συμπεριφοράς ύποπτης για «ξέπλυμα χρήματος» είναι το «βραχύβιο» της συναλλαγής, δηλαδή δεν πραγματοποιούνται συναλλαγές σημαντικών ποσών για επένδυση, αλλά απλώς για τη νομιμοποίηση, η οποία συντελείται με την πώληση των μετοχών, ακόμη και αν με την πώληση αυτή προκύπτουν ζημιές, καθόσον αυτό που ενδιαφέρει αυτούς που «ξεπλένουν βρώμικα χρήματα» δεν είναι τα χρηματιστηριακά οφέλη αλλά ο «εξαγνισμός» και η επανένταξη τους στους υγιείς οικονομικούς κύκλους.

Οι χώρες - υπεράκτια κέντρα και οι λόγοι δημιουργίας τους

Το βασικό αίτιο δημιουργίας των υπεράκτιων κέντρων ή δικαιοδοσιών (jurisdictions) ήταν η ανάγκη οικονομικής επιβίωσης και γρήγορης οικονομικής ανάπτυξης των συγκεκριμένων κρατών. Τα κράτη αυτά είναι συνήθως μικρού μεγέθους, χωρίς σημαντικούς οικονομικούς και φυσικούς πόρους, με ελάχιστες δυνατότητες οικονομικής αυτοτέλειας και συνήθως βρίσκονται κοντά σε ένα σημαντικό οικονομικό κέντρο.¹⁵ Έτσι, οι ειδικές οικονομικές και άλλες διευκολύνσεις σε αλλοδαπές επιχειρήσεις, ήταν η μοναδική διέξοδος για προσέλκυση ξένων κεφαλαίων.

Ιστορικά, οι υπεράκτιες εταιρίες εμφανίστηκαν αρχικά σε μικρά κράτη, όπως τα νησιά της Καραϊβικής, των οποίων η δυναμική οικονομική ανάπτυξη κατέστη αδύνατη λόγω της γεωπολιτικής θέσης τους, αλλά και των ειδικών ιστορικών συγκυριών. Τα κράτη αυτά επέλεξαν ήδη από τη δεκαετία του 1960, σοφά όπως αποδείχτηκε, να υποκαταστήσουν την έλλειψη ακόμη και βασικών υποδομών τους με νομοθετικές ρυθμίσεις και κανονιστικά πλαίσια, τα οποία παρείχαν επιχειρηματικές «διευκολύνσεις» και δημιουργούσαν ευνοϊκό περιβάλλον για την άσκηση οικονομικών δραστηριοτήτων. Έτσι, τα κράτη αυτά κατόρθωσαν να προσελκύουν όλο και περισσότερους αλλοδαπούς επιχειρηματίες, λειτουργώντας ως «φορολογικοί παράδεισοι» για την, τυπική έστω, εγκατάσταση των δραστηριοτήτων τους.

Είναι ενδεικτικό ότι σύμφωνα με μία έρευνα του 1998 που δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα *The Guardian*,¹⁶ πάνω από 6 τρισεκατομμύρια δολάρια Η.Π.Α., ήταν επενδυμένα σε εξωχώρια οικονομικά κέντρα, ποσό μεγαλύτερο από το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν όλων των χωρών, εκτός από τις Ηνωμένες Πολιτείες.

Συνήθως οι χώρες - υπεράκτια κέντρα χωρίζονται σε δύο κατηγορίες.

Μία κατηγορία είναι αυτή των ελάχιστα ανεπτυγμένων κρατών όπου οι παρασχεθείσες διευκολύνσεις στόχευαν αποκλειστικά και μόνο στις κάποιες θέσεις

¹⁵ *The offshore solution* Tern L. Neal. U.S.A. 2001.

¹⁶ «Offshore Corporations - A Brief Introduction», *Harvard Business Review*, 9-799-119, *The Guardian*, 1998.

εργασίας που θα δημιουργούταν και στα ελάχιστα φορολογικά έσοδα που θα εισπραττόταν, επειδή στην πραγματικότητα οι χώρες αυτές δεν είχαν υποδομές, εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό και σταθερό πολιτικό περιβάλλον.

Η άλλη κατηγορία είναι αυτή κάποιων μικρών χωρών, με σημαντική όμως οικονομική ανάπτυξη και εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό κυρίως στον τομέα των υπηρεσιών (σύμβουλοι επιχειρήσεων, δικηγόροι κ.λπ.) Κλασικό είναι το παράδειγμα της Κύπρου όπου μετά την Τουρκική εισβολή του 1974, υπήρξε μία μεγάλη καταστροφή και στους τρεις τομείς της οικονομίας. Η ιστορική συγκυρία της εποχής «ευνόησε» τη μεγαλόνησο με την ανάγκη μεταφοράς των τραπεζικών κέντρων από τη Μέση Ανατολή και κυρίως από τον Λίβανο, λόγω των μακροχρόνιων πολεμικών επιχειρήσεων που διεξήγοντο στην περιοχή. Σταδιακά αναπτύχθηκε ο θεσμός των υπεράκτιων εταιρειών (Κυπριακός Νόμος 37/75) με ιδιαίτερα μειωμένους φορολογικούς συντελεστές, για επιχειρήσεις με διοικητική έδρα την Κύπρο και δραστηριότητες αποκλειστικά εκτός του νησιού. Επι πλέον άρχισε να επιστρέφει ένα σημαντικό μέρος του ανθρώπινου κεφαλαίου που λόγω του πολέμου αναγκάστηκε να εκπατριστεί, πλην όμως ένα σημαντικό κομμάτι αυτού είχε κατορθώσει να αποκτήσει εξειδικευμένες γνώσεις πάνω στις επιχειρήσεις στις χώρες υποδοχής και κυρίως στη Μεγάλη Βρετανία και την Ελλάδα.

Μετά την πτώση του υπαρκτού σοσιαλισμού, οι ρυθμοί εγκατάστασης υπεράκτιων εταιρειών ρωσικών και άλλων ανατολικοευρωπαϊκών συμφερόντων στη Κύπρο ήταν εντυπωσιακοί. Τουλάχιστον το 60% των νέων εταιρειών που εγκαθίστανται τα τελευταία χρόνια στο νησί προέρχονται από χώρες που «ανακαλύπτουν» τον καπιταλισμό.¹⁷

Για να γίνει κατανοητή η συνεισφορά των υπεράκτιων εταιρειών στην Κύπρο θα πρέπει να αναφέρουμε ότι το 1995 οι υπεράκτιες εταιρείες προσέφεραν 161 εκατομμύρια λίρες, ποσό που αντιπροσωπεύει το 15,5% του συνόλου άδηλων πόρων του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Το 2001 το εισόδημα της Κύπρου σε ξένο συνάλλαγμα από την λειτουργία των εταιρειών διεθνών δραστηριοτήτων και ναυτιλιακών δραστηριοτήτων ανήλθε σε 500 εκατ. δολάρια και αποτελούσε το 5% του Α.Ε.Π Από το ποσό αυτό ποσοστό 29% προήλθε από εταιρείες στον τομέα της

¹⁷ Συνέντευξη του πρώην προέδρου της Κύπρου κ. Γ. Βασιλείου στον Κώστα Τσαούση του *PIK*.

διαχείρισης πλοίων.¹⁸ Πέραν τούτου, χωρίς τις υπεράκτιες εταιρείες ορισμένοι επαγγελματικοί κλάδοι, όπως δικηγόροι, λογιστές, μηχανικοί και σύμβουλοι επιχειρήσεων, θα αντιμετώπιζαν εντονότατο πρόβλημα απασχόλησης, με μοναδική εναλλακτική δυνατότητα τον παραδοσιακό δρόμο της μετανάστευσης.

Σύμφωνα με δημοσιογραφικές πηγές της Κύπρου,¹⁹ ενισχύσεις που ξεπερνούν ετήσια τα 100 εκατομμύρια κυπριακές λίρες, παραχωρούνται κάθε χρόνο από το κράτος, προς τις επιχειρήσεις διεθνών δραστηριοτήτων, γνωστές ως υπεράκτιες. Πρόκειται για δημόσιες ενισχύσεις που χορηγούνται με έμμεσο τρόπο, όπως είναι η μορφή της φοροαπαλλαγής.

Η μορφή αυτών των ενισχύσεων επισημαίνεται σε στατιστική έκθεση του Γραφείου Εφόρου Δημοσίων Ενισχύσεων και η οποία αφορά την περίοδο 2001-2002.

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο της έκθεσης υπογραμμίζεται ότι κατά το 2001 οι ενισχύσεις υπολογίστηκαν σε £123,4 εκατ. και για το 2002 £133,2 εκατ. Επισημαίνεται όμως ότι αυτές έχουν υπολογισθεί με βάση το θεωρητικό σενάριο της συνολικής απώλειας δημόσιων πόρων σε περίπτωση που όλες οι υπεράκτιες επιχειρήσεις κατέβαλλαν στη Δημοκρατία τους κανονικούς φορολογικούς συντελεστές και όλους τους δασμούς για τα έτη 2001 και 2002.

Ως πρώτο υπεράκτιο κέντρο αναπτύχθηκαν οι Μπαχάμες οι οποίες καθιέρωσαν ένα φορολογικό σύστημα δύο επιπέδων Υπήρχε ένα σύνολο νόμων για τους πολίτες της χώρας και ένα άλλο για τους αλλοδαπούς.

Η ανταπόκριση στα φορολογικά αυτά μέτρα ήταν άμεση από Αμερικανούς και Καναδούς, οι οποίοι εκτός από την ευκαιρία που είχαν να προστατεύσουν τα περιουσιακά τους στοιχεία από τους υψηλούς φορολογικούς συντελεστές, ανακάλυψαν και ένα όμορφο τόπο διακοπών, τα νησιά της Καραϊβικής.

Επειδή όμως η επιτυχία είναι ισχυρό κίνητρο ζηλοτυπίας, νέα υπεράκτια κέντρα εμφανίστηκαν κοντά στις Η Π Α. και στον Καναδά όπως η Αντίγκουα, το Μπελίζ, οι Βερμούδες, τα Βρετανικά νησιά της Παρθένου, οι νήσοι Cayman, τα Turks και Caicos, η Γρενάδα, η Αγία Λούκια κ.α.

¹⁸ Συνέντευξη του γ.γ. του υπουργείου Εμπορίου της Κύπρου κ. Γεώργιου Νεοφύτου.

¹⁹ Εφημερίδα *Φιλελεύθερος* Κύπρου της 10/11/2003.

Ειδικά όσον αφορά τα νησιά Cayman, το Τζορτζτάουν, η πρωτεύουσα των νησιών, είναι σήμερα μετά από τη Νέα Υόρκη, το Λονδίνο, το Τόκιο και το Χονγκ Κονγκ η μεγαλύτερη διεθνώς τραπεζική αγορά.²⁰ Με περισσότερες από 600 τράπεζες και εξήντα χιλιάδες offshore εταιρίες, αυτά τα νησιά της δυτικής Καραϊβικής συνθέτουν ένα φορολογικό παράδεισο με κεφάλαια που αγγίζουν το 1 τρισεκατομμύριο δολάρια και αυξάνονται με ρυθμό 120 δισεκατομμυρίων δολαρίων ανά έτος. Τα μεγαλύτερα σκάνδαλα στην ιστορία της παγκοσμιοποίησης έλκουν από εκεί την καταγωγή τους. Ξεχωρίζει η χρεοκοπία της τράπεζας BCCI, της Enron και της Parmalat, ενώ από τη Τζορτζτάουν αποδεδειγμένα και 140 εκατομμύρια δολάρια του καθεστώτος Σαντάμ για να μεταφερθούν στην τράπεζα της Νέας Υόρκης.

Πώς όμως είναι κτισμένος ο φορολογικός παράδεισος των νησιών Cayman. Δεν υπάρχουν τέλη και φόροι παρά μόνο για τις αφίξεις επισκεπτών. Δεν υπάρχει φόρος εισοδήματος, φόροι κληρονομιάς ή κερδών για τις υπεράκτιες εταιρίες. Υπάρχει μάλιστα κυβερνητική δέσμευση προς αυτές ότι δεν θα τους επιβληθεί κανενός είδους φόρος για διάστημα τουλάχιστον τριάντα ετών. Συνήθως παρέχεται μια εικοσαετής εγγύηση που ανανεώνεται για δέκα χρόνια λίγο πριν τη λήξη της.

Ορμητήριο πολλών ξένων θεσμικών επενδυτών της Σοφοκλέους, τα νησιά Cayman κατέχουν τη δεύτερη θέση μετά τις Η.Π.Α στις χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης που δραστηριοποιούνται στο Χρηματιστήριο Αθηνών με ποσοστό 5,082%. Στα νησιά βρίσκονται χαρτοφυλάκια τουλάχιστον 2 δισεκατομμυρίων ευρώ από ελληνικές μετοχές ενώ εταιρείες όπως η Hellenic Casinos Company, βασικός μέτοχος της Hyatt, εδρεύουν και κρατούν το μεγαλύτερο μέρος των κεφαλαίων τους στα νησιά Cayman. Όπως αναφέρει ο ελληνικής καταγωγής εκπρόσωπος της τοπικής κυβέρνησης για ειδικά θέματα κ. Θεόδωρος Μπραβάκης, το ελληνικό ενδιαφέρον στα νησιά Cayman εντοπίζεται στους πλοιοκτήτες από την Ελλάδα που επιλέγουν τα νησιά λόγω έλλειψης φόρων.

Στον χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δύο χώρες λειτουργούν ως «φορολογικοί παράδεισοι). Πρόκειται για το παραδοσιακά φιλόξενο δουκάτο του Λουξεμβούργου και για την Ιρλανδία που επεδίωξε να μπει δυναμικά στο παιχνίδι την τελευταία

²⁰ Άρθρο της Μαρίας Λίλα στο περιοδικό Έψιλον της εφημερίδας *Ελευθεροτυπία* Κυριακή 10/04/2005.

δεκαετία. Στο Λουξεμβούργο, που φιλοξενεί τις περισσότερες σε όλο τον κόσμο εταιρείες συμμετοχών (holding companies), η φορολογία είναι 0,2% επί των κερδών. Αυτές οι εταιρείες συμμετοχών δεν ασκούν καμία δραστηριότητα μέσα στα όρια του Λουξεμβούργου, απλώς αποτελούν θεματοφύλακες συμμετοχών που έχουν οι βασικοί τους μέτοχοι ανά τον κόσμο.

Στον χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης λειτουργούν με ιδιαίτερο φορολογικό καθεστώς και αρκετές περιοχές χωρών - μελών της Ένωσης, με χαρακτηριστικότερο το παράδειγμα της πορτογαλικής Μαδέιρα. Όσον αφορά τα παραδοσιακά καταφύγια φοροαποφυγής, όπως είναι τα νησιά του «καναλιού» της Μάγχης, προσφέρουν αντί φορολογίας «αντίτιμο εγκατάστασης» 300 λιρών τον χρόνο. Σημειώνεται ότι περιοχές όπως η Μαδέιρα ή η ελεύθερη εμπορική ζώνη του Δουβλίνου μπορούσαν να διατηρούν το ευνοϊκό καθεστώς τους ως το 2011.

Εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά στο γεωγραφικό χώρο της Ευρώπης βρίσκεται το Λιχτενστάιν που επονομάζεται και «χρηματοκιβώτιο του πλανήτη». Αξίζει να αναφερθεί ότι στα 157 τετρ. χλμ. της έκτασης του, φιλοξενεί 28,000 υπηκόους και 100.000 εταιρίες.

Το Γιβραλτάρ επίσης αποτελεί μια ιδιάζουσα παράκτια αγορά που εξισορροπεί τα πλεονεκτήματα μιας ανεπτυγμένης off-shore αποικίας της Αγγλίας με αυτά της ώριμης Ευρωζώνης στην οποία έμμεσα ανήκει. Αποτελώντας τμήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αξιοποιεί τις νομοθετικές της ρυθμίσεις σε θέματα ηλεκτρονικού επιχειρείν που επιτρέπουν στις εγκατεστημένες επιχειρήσεις να απολαμβάνουν ελευθερία στην παροχή υπηρεσιών, ελευθερία στην εγκατάσταση των επιχειρήσεων και εξαίρεση από ευθύνη σε ενδιάμεσους παρόχους ψηφιακών υπηρεσιών. Είναι αξιοσημείωτο ότι το Γιβραλτάρ απολαμβάνει εντός της Ευρωζώνης ιδιαίτερα πλεονεκτήματα αφενός εκμεταλλεζόμενο την πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για αμοιβαία αποδοχή των επιμέρους εθνικών νομοθετικών πλαισίων, αφετέρου τη συμφωνία εξαίρεσής του από τον επιβαλλόμενο Φόρο Προστιθέμενης Αξίας εντός της ΕΕ.

Το μεγαλύτερο οικονομικό κέντρο στην Λατινική Αμερική είναι ο Παναμάς. Στην χώρα δραστηριοποιούνται 140 υπεράκτιες τράπεζες. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι σύμφωνα με τον τοπικό νόμο 32/1027, τα χρήματα που προέρχονται από φοροδιαφυγή που πραγματοποιήθηκε σε άλλη χώρα δεν αποτελούν προϊόντα εγκλήματος και κατά συνέπεια δεν διώκεται ο κάτοχος τους. Επί πλέον η Δημοκρατία

του Παναμά δεν έχει συνάψει καμία φορολογική συνθήκη με οποιοδήποτε κράτος με συνέπεια να μην αποδέχεται αιτήματα άλλων χωρών για διερεύνηση κεφαλαίων που προέρχονται από φοροδιαφυγή.²¹ Η φορολογία στη Δημοκρατία του Παναμά βασίζεται στην αρχή της πηγής εισοδήματος με συνέπεια να μην φορολογεί εισοδήματα τα οποία προέρχονται από πηγές εκτός χώρας και κατά συνέπεια οι υπεράκτιες εταιρίες να μένουν αφορολόγητες. Η μοναδική φορολογική υποχρέωση είναι ένα πάγιο ποσό ετήσιου κυβερνητικού φόρου ύψους 250 USD.

3.9 Φορολογικοί παράδεισοι ή φορολογικά καταφύγια ως παράδειγμα εκτεταμένης φοροαποφυγής / φοροδιαφυγής.

Σύμφωνα με τους Μπιτζένη Α. και Βλάχο Β. (2011) υπάρχουν δεκατρείς οικονομίες υποδοχής που απορροφούν το 99% του συνολικού αποθέματος των ξένων άμεσων επενδύσεων από την Ελλάδα το 2009 και είναι κυρίως μικρές ανοικτές οικονομίες. Πρώτη σε υποδοχή ξένων άμεσων επενδύσεων από την Ελλάδα με ποσοστό 28% είναι η Κύπρος και ακολουθούν Ολλανδία, Τουρκία και Ρουμανία που συσσωρεύουν συνολικά ποσοστό 40%, Σερβία, υπεράκτια χρηματοοικονομικά κέντρα (ΥΧΚ), Βουλγαρία και ΗΠΑ συσσωρεύουν το 23% και Αλβανία, ΠΓΔΜ, Γερμανία, Χονγκ Κονγκ (Κίνα) και Αυστρία συσσωρεύοντας συνολικά το 8%. Τα βασικά κίνητρα είναι η ελκυστικότητα των οικονομιών υποδοχής, με εξαίρεση τις Νήσους Καϋμάν και Μπουβέ που είναι υπεράκτια χρηματοοικονομικά κέντρα (ΥΧΚ), όπου τα κίνητρα είναι φορολογικά. Κατά τον Eriksson F. (2009) οι παράνομες ροές κεφαλαίων από τις αναπτυσσόμενες χώρες εκτιμώνται σε 641 με 941 δισεκατομμύρια δολάρια, κάτι που θεωρείται υπερβολικό αφού ακόμη και η χαμηλότερη εκτίμηση υπερβαίνει την καθαρή νόμιμη εισροή στις φτωχές χώρες και αντιστοιχεί περίπου στο δεκαπλάσιο της συνολικής αναπτυξιακής βοήθειας που δίνεται σ' αυτές. Ο ίδιος εκτιμά ότι οι πλούσιοι αποκρύπτουν κεφαλαία σε φορολογικούς παραδείσους που αντιστοιχούν στο ΑΕΠ των ΗΠΑ και μόνο το 5% αυτών που διαθέτουν καταθέσεις σε φορολογικούς παραδείσους δηλώνουν τις καταθέσεις τους. Είναι οι φορολογικοί παράδεισοι μικροσκοπικά κράτη με τεράστια

²¹ OMALTD S. A.. E.L Cangrejo, Panama City, Republic of Panama (πληροφορίες μέσω διαδικτύου)

ποσά κεφαλαίου που ρέουν μέσα από αυτά. Παγκοσμίως υπάρχουν τριάντα έως εβδομήντα κράτη που θεωρούνται φορολογικοί παράδεισοι. Παρατηρείται το φαινόμενο σε κάποιες χώρες που παραδοσιακά έχουν υψηλά ποσοστά φορολογικών συντελεστών, να έχουν εισαχθεί ευνοϊκές φορολογικές ρυθμίσεις είτε σε ορισμένες περιοχές είτε και μόνιμα ή και για κάποια συγκεκριμένη περίοδο, ή για ορισμένους φορολογούμενους, ή για ορισμένα φορολογητέα αντικείμενα. Τα αίτια πρέπει να αναζητηθούν σε ομάδες πίεσης, σε συγκεκριμένες πολιτικές προτιμήσεις ή σε ειδικές κυβερνητικές ανάγκες. Δεν υπάρχει κάποιος ακριβής ορισμός του φορολογικού παράδεισου. Ως φορολογικός παράδεισος ή «offshore χρηματοοικονομικό κέντρο (OFC)» κατά τον ΟΟΣΑ για να χαρακτηριστεί μια χώρα θα πρέπει να φέρει τέσσερα χαρακτηριστικά:

- Πολύ χαμηλό ή καθόλου φόρο στα εισοδήματα κεφαλαίου
- Έλλειψη διαφάνειας σχετικά με την κυριότητα και έλλειψη αποτελεσματικής εποπτείας
- Να υπάρχουν νόμοι ή διοικητικές πρακτικές που να αποτελούν εμπόδιο για την αποτελεσματική ανταλλαγή πληροφοριών για φορολογικούς σκοπούς με άλλες κυβερνήσεις σχετικά με φορολογούμενους που απολαμβάνουν μηδενική ή ασήμαντη φορολογία.
- Να μην υπάρχει καμιά απαίτηση για ουσιαστική δραστηριότητα.

Στους λεγόμενους φορολογικούς παραδείσους η νομοθεσία ευνοεί μόνο τους ξένους επενδυτές (υπάρχουν δηλαδή ρήτρες διαφυγής) και δεν υπάρχει ισορροπία στη νομοθεσία προς όλους. Με την διαφάνεια εξασφαλίζεται ότι υπάρχει ανοικτή και συνεκτική εφαρμογή της φορολογικής νομοθεσίας, ότι οι φορολογούμενοι βρίσκονται σε παρόμοια κατάσταση και ότι είναι διαθέσιμα από τις φορολογικές αρχές, τα στοιχεία εκείνα, που αφορούν τις υποχρεώσεις των φορολογουμένων. Ακόμα, ο ΟΟΣΑ ενθαρρύνει τις χώρες να υιοθετήσουν την ανταλλαγή πληροφοριών ύστερα από «αίτημα», που σημαίνει ότι η αρμόδια αρχή μιας χώρας μπορεί να ζητήσει από την αρμόδια αρχή μιας άλλης χώρας συγκεκριμένες πληροφορίες σχετικά με τους φόρους που καταβάλλονται από τους φορολογούμενους. Σ' αυτή την περίπτωση βέβαια εφαρμόζονται κατάλληλες εγγυήσεις για την εξασφάλιση επαρκούς προστασίας των δικαιωμάτων των φορολογουμένων και την

εμπιστευτικότητα των φορολογικών τους υποθέσεων.²² Η έλλειψη των φόρων ή ο μικρός φόρος βοηθά τους υπεράκτιους πελάτες, να κάνουν αποτελεσματικό φορολογικό σχεδιασμό και είναι επομένως ένας σίγουρος τρόπος για πολλαπλασιασμό περιουσιακών τους στοιχείων. Στις περισσότερες χώρες που θεωρούνται φορολογικοί παράδεισοι, οι υπεράκτιες εταιρείες καταβάλλουν ένα ετήσιο τέλος αδειας στην κυβέρνηση της χώρα δικαιοδοσίας, που είναι συνήθως πολύ χαμηλό και ανάλογο με την χώρα μπορεί να καθοριστεί από το εγκεκριμένο μετοχικό κεφάλαιο της εταιρείας.

Φυσικά οι χώρες που θεωρούνται φορολογικοί παράδεισοι παρεμποδίζουν την ανάπτυξη γιατί:

- θίγουν την κυριαρχία των άλλων χωρών σε μεγάλο βαθμό.
- βλάπτουν την αποτελεσματικότητα των χρηματοπιστωτικών αγορών.
- υπονομεύουν τα εθνικά φορολογικά συστήματα και έτσι αυξάνεται το φορολογικό βάρος για τους νόμιμους πολίτες.
- δεν γίνεται αποτελεσματική κατανομή των πόρων.
- βλάπτεται σε μεγάλο βαθμό το ιδιωτικό εισόδημα.
- υπάρχει συγκάλυψη εγκληματικών δραστηριοτήτων όπως παράνομη εμπορία πολύτιμων έργων τέχνης, όπλων, ναρκωτικών, η σωματεμπορία, η τρομοκρατία, η δωροδοκία, η κλοπή, η απάτη και άλλα σοβαρά οικονομικά εγκλήματα. Αποτελούν οι χώρες αυτές για όσους κάνουν οικονομικά ή άλλα εγκλήματα περιβάλλον κέρδους και ασφάλειας.
- στις αναπτυσσόμενες χώρες αποδυναμώνεται η ποιότητα των θεσμών όπως είναι το νομικό σύστημα και η δημόσια διοίκηση καθώς και η οικονομική ανάπτυξη άρα και η δημοκρατία σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα.
- αυξάνουν την άνιση κατανομή των φορολογικών εσόδων.

Η αρνητική επίδραση αυτών των παραγόντων μάλιστα, μπορεί να γίνει αξεπέραστο εμπόδιο για την οικονομική ανάπτυξη στις φτωχές χώρες. Επιπλέον η διεθνής οικονομική κρίση, η οποία ξεκίνησε το 2007 έχει ενισχυθεί από την ύπαρξη

²² *Tax Haven Criteria*, The Organization for Economic Co-operation and Development (OECD), Διαθέσιμο στο: <http://www.oecd.org/ctp/harmfultaxpractices/taxhavencriteria.htm> _Ημερομηνία πρόσβασης 18-12-2012.

των φορολογικών παραδείσων. Οι συναλλαγές με εταιρείες που δραστηριοποιούνται σε φορολογικούς παραδείσους αποτελούν έναν πρόσθετο κίνδυνο για τη διεθνή χρηματοπιστωτική αγορά εξαιτίας της αδιαφάνειας που υπάρχει σ' αυτές τις χώρες. Οι φορολογικοί παράδεισοι έχουν συμβάλει ώστε να υπάρχει ασυμμετρία στην πληροφόρηση μεταξύ των διαφόρων παικτών στις χρηματοπιστωτικές αγορές και έχουν αυξήσει το ασφάλιστρο κινδύνου επί των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών στη διεθνή χρηματοοικονομική αγορά. Επίσης συμβάλλει στην αύξηση του κόστους δανεισμού και ασφαλιστικού κινδύνου για όλες τις χώρες. Προκειμένου να προσελκύσουν κεφάλαια και εισοδήματα που θα έπρεπε να είχαν φορολογηθεί σε άλλη χώρα, έχουν «μηδενική» φορολόγηση και με αυτόν τον τρόπο υπονομεύουν τη λειτουργία του φορολογικού συστήματος και τα δημόσια οικονομικά των άλλων χωρών, αφού συμβάλλουν στη μείωση των φόρων κεφαλαίου. Αυτό για τις αναπτυσσόμενες χώρες σημαίνει όμως μείωση των εσόδων και υψηλότερους φόρους, μη αποτελεσματική κατανομή των πόρων άρα οδηγούν σε επιπρόσθετη παραοικονομία και φοροδιαφυγή. Δημιουργείται επιπλέον αθέμιτος ανταγωνισμός στις επιχειρήσεις, εφόσον τα φορολογικά βάρη δημιουργούν επιπλέον κόστος. Προσανατολίζουν τους επιχειρηματίες στην αύξηση των κερδών τους, μέσω της φορολογικής αποφυγής και όχι μέσω αποτελεσματικών μηχανισμών λειτουργίας. Μπορούν ακόμα να συμβάλουν στην αποδυνάμωση της ποιότητας του πολιτικού συστήματος και κατ' επέκταση να οδηγήσουν σε οικονομική και πολιτική διαφθορά. Υπάρχουν βέβαια και αυτοί που βλέπουν κάποιες θετικές συνέπειες από την ύπαρξη των φορολογικών παραδείσων:

- Δημιουργούν ευεργετικό φορολογικό ανταγωνισμό γιατί βοηθούν στο να κρατηθούν οι φόροι σε άλλες χώρες σε χαμηλά επίπεδα δηλαδή βοηθούν στο να μην ξεπεράσουν τα επιθυμητά επίπεδα για τους ψηφοφόρους.

- Συμβάλουν στην αύξηση των επενδύσεων στις χώρες με υψηλή φορολογία εφόσον οι επενδυτές μπορούν να μεταφέρουν τα φορολογητέα κέρδη από την χώρα με υψηλή φορολογία στην χώρα που αποτελεί φορολογικό παράδεισο.

Οι φορολογικοί παράδεισοι έχουν συνήθως καλή οργάνωση και ο ανταγωνισμός στο κεφάλαιο οξύνει τις απαιτήσεις για θεσμική ποιότητα και καλή πολιτική προκειμένου να γίνουν ελκυστικός προορισμός για επενδύσεις. Επιπλέον ο

ανταγωνισμός για κεφάλαια μεταξύ των φορολογικών παραδείσων βοηθά να βελτιώσουν οι χώρες αυτές τις αναπτυξιακές προοπτικές τους.²³

3.10 Μέγεθος φοροδιαφυγής

Μελέτη από ερευνητές ξένων πανεπιστημίων αποκαλύπτει όργιο φοροδιαφυγής από ελεύθερους επαγγελματίες, που δείχνει ότι τα εισοδήματα που δεν δηλώθηκαν στην Εφορία το 2009 ανήλθαν σε 28 δισ. ευρώ.²⁴ Για να προσδιορίσουν το αδήλωτο εισόδημα των ελεύθερων επαγγελματιών, οι ερευνητές συγκέντρωσαν στοιχεία από μεγάλη τράπεζα που αφορούν τα πάσης φύσεως δάνεια που έδωσε σε όλους τους ελεύθερους επαγγελματίες. Στη συνέχεια, και με δεδομένο ότι οι τράπεζες διαμορφώνουν την πολιτική χορηγήσεων έναντι των ελεύθερων επαγγελματιών όχι με βάση το δηλωθέν εισόδημά τους, αλλά εκτιμώντας το πραγματικό τους εισόδημα, εκτίμησαν ποιο θα πρέπει να είναι το ύψος του πραγματικού εισοδήματος των αυτοαπασχολούμενων για να μπορεί να υποστηρίξει το επίπεδο των χορηγούμενων πιστώσεων.

Αποτέλεσμα, το Δημόσιο να χάσει 11,2 δισ. ευρώ από φόρους, ποσό που αντιστοιχεί στο νέο πακέτο με τις περικοπές σε μισθούς, συντάξεις και επιδόματα. Κατά μέσον όρο το μέσο πραγματικό εισόδημα των αυτοαπασχολούμενων είναι 1,92 φορές μεγαλύτερο από εκείνο που εμφανίζουν στην Εφορία, με «πρωταθλητές» στην απόκρυψη εισοδήματος τους εκπαιδευτικούς ελεύθερους επαγγελματίες, όπου το πραγματικό τους εισόδημα είναι 2,55 φορές υψηλότερο από το δηλωθέν και δεύτερους τους γιατρούς με 2,45. Σε απόλυτα ποσά οι γιατροί έκρυψαν από την Εφορία κατά μέσον όρο εισόδημα 29.944 ευρώ και έπονται οι μηχανικοί με 28.625 ευρώ και οι εκπαιδευτικοί και λογιστές με 24.742 ευρώ και 24.573 ευρώ αντίστοιχα. Κατά κλάδο τα υψηλότερα ποσοστά φοροδιαφυγής καταγράφονται στις λογιστικές και οικονομικές υπηρεσίες με 78,92%.

²³ «Tax havens and development», *Official Norwegian Reports*, Government Administration Services Information Management, 19, Oslo, 2009, σσ. 15-55.

²⁴ Αρταβάνης, Ν., Τσούτσουρα, Μ., «Φοροδιαφυγή ανά επαγγελματικό κλάδο: Στοιχεία από τη χορήγηση πιστώσεων στην Ελλάδα», 2012.

Εντυπωσιακό στοιχείο την έρευνας αποτελεί το ότι οι ελεύθεροι επαγγελματίες που έχουν λάβει τραπεζικό δάνειο καταβάλλουν κάθε χρόνο το 82% του δηλωθέντος εισοδήματός τους για την εξυπηρέτηση των δανείων τους. Μάλιστα, υπάρχουν κλάδοι όπως οι γιατροί, οι μηχανικοί, οι εκπαιδευτικοί ως ελεύθεροι επαγγελματίες οι οποίοι δαπανούν έως και το 155% του δηλωθέντος εισοδήματός τους για την εξυπηρέτηση των δανείων τους.

Από τη μελέτη προκύπτει ότι τα μη δηλωθέντα φορολογητέα εισοδήματα για το 2009 ανέρχονται στα 28 δισεκατομμύρια ευρώ μόνο για τους ελεύθερους επαγγελματίες. Με φορολογικό συντελεστή 40%, τα διαφυγόντα φορολογικά έσοδα υπολογίζονται στο 31% του ελλείμματος του προϋπολογισμού του 2009 (ή στο 48% του 2008), με τις εκτιμήσεις αυτές να είναι συντηρητικές. Διαπιστώνεται ότι οι ιατροί, οι μηχανικοί, οι καθηγητές, οι οικονομολόγοι και οι σύμβουλοι επιχειρήσεων, οι λογιστές και οι δικηγόροι έχουν τον υψηλότερο λόγο πραγματικού προς δηλωθέν εισόδημα.

Οι ερευνητές δεν υπογραμμίζουν το γεγονός ότι η παιδεία και η υγεία δηλαδή δύο τομείς όπου οι υποχρεώσεις της πολιτείας απέναντι στον πολίτη με κανένα τρόπο δεν εκπληρώνονται, αποτελούν πεδίο στο οποίο εντονότερα εμφανίζεται το φαινόμενο της φοροδιαφυγής. Δεν αποφεύγουν όμως να συνδέσουν τα υψηλά ποσοστά φοροδιαφυγής σε συγκεκριμένους επαγγελματικούς κλάδους (γιατρούς, μηχανικούς, δικηγόρους κ.ά.) με την υψηλή ποσοστιαία εκπροσώπησή τους στο ελληνικό Κοινοβούλιο. Με βάση τα στοιχεία που παρουσίασαν, το 65% των Ελλήνων βουλευτών το 2009 ήταν γιατροί, μηχανικοί, λογιστές, οικονομολόγοι κ.λπ. δεν υπάρχει λοιπόν αμφιβολία ότι πέρα και πάνω από τον ελεύθερο επαγγελματία φοροφυγά στέκει σταθερά πάντα ο νομοθέτης.

Τρεις είναι οι βασικοί παράγοντες που, σύμφωνα με τα συμπεράσματα της μελέτης, διαμορφώνουν την τάση για την υψηλή φοροδιαφυγή των αυτοαπασχολούμενων στην Ελλάδα.

Ο πρώτος είναι ότι επαγγέλματα με μεγάλο όγκο «παραστατικών» εσόδων ή δαπανών τείνουν να έχουν χαμηλότερη φοροδιαφυγή. Για παράδειγμα, στο λιανικό εμπόριο η φοροδιαφυγή είναι μικρότερη σε σχέση με τα ιατρικά επαγγέλματα, καθώς ο γιατρός λαμβάνει ελάχιστα παραστατικά για τις αγορές του και μπορεί να μην εκδίδει παραστατικά για την παροχή της υπηρεσίας του.

Ο δεύτερος παράγοντας αφορά την αναποτελεσματικότητα των ελεγκτικών αρχών όσον αφορά τις εισπράξεις μετά τη διενέργεια ελέγχων. Ενώ (σύμφωνα με τους ερευνητές) οι ελεγκτικές αρχές έχουν επικεντρωθεί σε επαγγελματικές ομάδες υψηλής φοροδιαφυγής, οι μέσες εισπράξεις από τους ελέγχους είναι σε αναντιστοιχία με τον πλούτο των ελεγχόμενων. Με άλλα λόγια, οι εύποροι φοροφυγάδες έχουν τα μέσα να μην πληρώνουν ακόμη και όταν εντοπιστούν από την Εφορία.

Ο τρίτος παράγοντας αφορά την έλλειψη πολιτικής βούλησης για την πάταξη της φοροδιαφυγής κυρίως σε κλάδους που αντιπροσωπεύονται στο ελληνικό Κοινοβούλιο και διαθέτουν ισχυρές επαγγελματικές ενώσεις.

Πίνακας 1. Φοροδιαφυγή ανά κλάδο στην Ελλάδα

Κλάδος	Μέσο μη δηλωθέν εισόδημα	Λόγος πραγματικού προς δηλωθέν εισόδημα	Φοροδιαφυγή ανά κλάδο ²⁵
Ιατρικά Επαγγέλματα	29.343	2,45	76,38%
Μηχανολογικά Επαγγέλματα	28.625	2,4	67,69%
Εκπαίδευση	24.742	2,55	73,37%
Λογιστικές/οικο νομικές υπηρεσίες	24.573	2,22	78,92%

Πηγή: Δεδομένα από ελληνικές τράπεζες

²⁵ Η στήλη δείχνει πόσες φορές υψηλότερο είναι το πραγματικό εισόδημα.

3.11 Συνέπειες φοροδιαφυγής

Η φοροδιαφυγή έχει πολλές δυσμενείς συνέπειες οι κυριότερες από τις οποίες είναι:

1. Παραβιάζεται η βασική αρχή της Δίκαιης κατανομής των φορολογικών βαρών. Προκαλεί έτσι ανισοκατανομή των φορολογικών βαρών γιατί δεν είναι διατεθειμένοι όλοι οι φορολογούμενοι να παραβούν τον νόμο και δεν έχουν όλοι οι φορολογούμενοι τις ίδιες δυνατότητες και ευκαιρίες να προβούν σε φοροδιαφυγή. Επομένως άτομα με την ίδια φοροδοτική ικανότητα έχουν διαφορετική φορολογική επιβάρυνση.
2. Μέσω της φοροδιαφυγής μειώνονται τα φορολογικά έσοδα του κράτους με αποτέλεσμα να έχει περιορισμένες δυνατότητες χρηματοδότησης των δαπανών του. Αυτό μπορεί να οδηγήσει είτε σε αύξηση των φόρων (πχ έκτακτα κλεισίματα 5ετίας κλπ) είτε με κρατικό δανεισμό είτε με μείωση των Κρατικών δαπανών (μικρότερες αυξήσεις σε μισθούς, μείωση δαπανών για παιδεία κλπ). Η πρακτική αυτή οδηγεί τον προϋπολογισμό του κράτους σε χρόνιο έλλειμμα, αύξηση του δημόσιου δανεισμού και αποσταθεροποίηση του Εθνικού εισοδήματος με αποτέλεσμα να μειώνεται την αποτελεσματικότητα των φορολογικών μέτρων για την επίτευξη των στόχων η οικονομική πολιτική.
3. Διαταράσσει τους όρους ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων. Διότι οι εταιρείες που φοροδιαφεύγουν έχουν μικρότερο κόστος και επομένως βρίσκονται σε πλεονεκτικότερη θέση έναντι εκείνων που δεν φοροδιαφεύγουν.
4. Η φοροδιαφυγή είναι ευκολότερη στους άμεσους φόρους (π.χ. μη δήλωση φορολογητέου εισοδήματος) το κράτος δίνει μεγαλύτερη έμφαση στους έμμεσους φόρους. Η πρακτική αυτή έχει σαν αποτέλεσμα την επιβάρυνση των μεσαίων και χαμηλών εισοδημάτων.
5. Επηρεάζεται η φορολογική συνείδηση των φορολογουμένων που είναι συνεπείς με τις υποχρεώσεις τους, με αποτέλεσμα την διεύρυνση του φαινόμενου της φοροδιαφυγής.

Αναμφισβήτητα η φοροδιαφυγή όπως αναφέραμε αφού δημιουργεί μαύρο χρήμα επηρεάζει και τα λοιπά οικονομικά μεγέθη δημιουργεί πληθωρισμό και επηρεάζει αρνητικά την ανεργία. Δημιουργεί πρόβλημα στο Ασφαλιστικό μας σύστημα αφού έχουμε μαύρη εργασία άρα έχουμε εισφοροδιαφυγή και συνεπώς μείωση της καθαρής θέσης των ασφαλιστικών ταμείων.

Βεβαίως η προσπάθεια να ανεδείχθη η φοροδιαφυγή ως το κατ'εξοχήν αίτιο της παρούσης οικονομικής κρίσης δεν πείθει.

Οργανωμένες κοινωνίες όπως εκείνες των ΗΠΑ βρέθηκαν μέσα στη δίνη της κρίσης αν και είχαν και υψηλού επιπέδου φορολογικές υπηρεσίες και φορολογικά ενσυνείδητους πολίτες. Ανάλογα προβλήματα αντιμετωπίζει σήμερα η Ευρώπη και αυτό επίσης δεν αποτελεί ένδειξη μη επαρκούς φορολογικού μηχανισμού.

3.12 Τρόποι αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής

Από τη στιγμή που οι ίδιες οι χώρες φροντίζουν να συντηρούν υπάρχοντες ή να δημιουργούν και νέους «φορολογικούς παραδείσους» να παρέχουν δηλαδή οι ίδιες τις διόδους προς την «νόμιμη φοροδιαφυγή» οποιαδήποτε άλλη ενέργεια και εξαγγελία μοιάζει υποκριτική.

Και μόνο η λειτουργία 100 και πλέον offshore εταιρειών στην Εύβοια μέσα στα όρια μιας χώρας η οποία υποτίθεται ότι μαστίζεται από το πρόβλημα της φοροδιαφυγής αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα.

Άλλες χώρες βέβαια στις οποίες τα φαινόμενα αυτά άγγιξαν τα όρια τους υποχρεώθηκαν εν τέλει να απαγορεύσουν την λειτουργία τέτοιων εταιρειών (Αργεντινή) και τούτο βέβαια διότι καθημερινά γίνεται εμφανέστερο το γεγονός ότι η πάταξη της φοροδιαφυγής αποτελεί ουτοπία εφ'όσον σήμερα πάνω από το 50% των κεφαλαίων που διακινούνται παγκοσμίως περνά από φορολογικά καταφύγια.

Αντιλαμβάνεται εκ τούτου κανείς ότι η φορολόγηση του υπολοίπου 50% δεν είναι δυνατόν να προσφέρει τους προσδοκώμενους φόρους και μάλιστα κατά τρόπο γενικώς αποδεκτό. Από τη στιγμή όμως που το αίσθημα της φορολογικής δικαιοσύνης παραμένει εκ των ουκ άνευ για την επιτυχία της οιασδήποτε φορολογικής μεταρρύθμισης, η όποια τέτοια απόπειρα έχει σοβαρούς λόγους να αποτύχει.

Πρωταρχικής λοιπόν σημασίας για την επιτυχία ενός δίκαιου φορολογικού συστήματος είναι η εξάλειψη τέτοιων κραυγαλέων φαινομένων

Στην συνέχεια η καθιέρωση και η αυστηρή τήρηση του ‘‘πόθεν έσχες’’ θεωρείται επίσης εκ των ουκ άνευ.. μετά την πρώτη καταγραφείσα ακολουθεί βεβαίως η ετήσια ενημέρωση των μεταβολών της περιουσίας του κάθε φορολογουμένου.

Ο περιορισμός ή η κατάργηση του τραπεζικού απορρήτου θεωρείται επίσης απαραίτητη. Από πολλούς προτείνεται ακόμα η καθιέρωση του ηλεκτρονικού χρήματος η οποία μειώνει τη χρήση των μετρητών αλλά και τη φοροδιαφυγή όπως δείχνει η εμπειρία από την Κορέα και την Αργεντινή όπου εφαρμόστηκε.

Ακόμα η δημιουργία φορολογικής συνείδησης στους πολίτες με την δημιουργία ενός δίκαιου φορολογικού συστήματος αποτελεί έναν σημαντικό παράγοντα.

Η προσπάθεια για την οικοδόμηση της φορολογικής συνείδησης θα πρέπει να ξεκινήσει από την πρωτοβάθμια εκπαίδευση με την εισαγωγή κατάλληλων μαθημάτων και κάνοντας κατανοητό στους νέους πολίτες ότι η φοροδιαφυγή είναι εθνική συμφορά με άμεσες επιπτώσεις στον καθένα μας. Αυτός που διαπράττει φοροδιαφυγή πρέπει να καθοριστεί στη συνείδηση του καθένα μας ως κοινός κλέφτης και όχι όπως σήμερα θεωρείται άτομο ιδιαίτερα έξυπνο που καταφέρνει να ξεφεύγει από τη δημόσια εξουσία.

Σχετικά με τα πιο πάνω προτείνεται να συνταχθεί ένα «ποινικό μητρώο επιχειρήσεων» σε εθνικό επίπεδο, στο οποίο θα καταγράφεται κάθε επιχείρηση που θα διαπράττει φορολογική παράβαση. Το κάθε είδος παράβασης θα έχει κάποιο στατιστικό βάρος, ανάλογα με το μέγεθος της, το οποίο θα αντιστοιχεί σε ορισμένους πόντους. Εξυπακούεται ότι οι παραβάσεις θα πρέπει να έχουν καταστεί οριστικές, είτε μετά από διοικητικό συμβιβασμό είτε μετά από οριστική δικαστική απόφαση.

Αν οι επιχειρήσεις αυτές συμπληρώσουν κάποιο όριο, τότε θα λαμβάνονται εναντίον τους διοικητικά και ποινικά μέτρα, τα οποία σε ακραίες περιπτώσεις, θα αναφέρονται στο οριστικό κλείσιμο των επιχειρήσεων. Πρέπει να γίνει κατανοητό ότι στη χώρα μας οι χρηματικές ποινές, τις περισσότερες φορές, είναι ένα ελάχιστο κομμάτι από τα κέρδη που επιτυγχάνονται από τη φοροδιαφυγή. Επί πλέον η διαπόμπευση των φοροφυγάδων μέσω του τύπου, ελάχιστα ενοχλεί τους περισσότερους, επειδή ο λαός μας δεν διακρίνεται για την ιδιαίτερη ευθιξία του. Οι

κατά συνήθεια μεγάλοι φοροφυγάδες θα πρέπει να αντιμετωπισθούν οίωνοι ως "εθνικά μιάσματα" και το κράτος να επιδιώξει τον επιχειρηματικό τους αφανισμό, επειδή η ύπαρξη τους μόνον δεινά προκαλεί στον τόπο.

Οι φορολογικοί συντελεστές πρέπει να κρατηθούν όσο το δυνατόν χαμηλότεροι, επειδή οι υψηλοί συντελεστές αποτελούν όπως είναι αυτονόητο σημαντικό κίνητρο για φοροδιαφυγή.

Όλα τα ανωτέρω συνοδευόμενα από τη βελτίωση των ηλεκτρονικών ελέγχων και την ύπαρξη ενιαίου συστήματος μηχανογράφησης του δημόσιου μπορούν να αποτελέσουν μια καλή αρχή για τον περιορισμό της φοροδιαφυγής.

Μετά μπορεί να ακολουθήσει η απλοποίηση και σταθεροποίηση ενός Εθνικού φορολογικού συστήματος το οποίο θα έχει 20 έτη ορίζοντα τουλάχιστον. Κατά αυτό το χρονικό διάστημα εννοείται ότι η βελτίωση των προσφερομένων υπηρεσιών θα πορεύεται παράλληλα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΛΕΓΧΩΝ Σ.Δ.Ο.Ε

(ΠΡΩΗΝ ΥΠ.Ε.Ε)

Στους παρακάτω πίνακες απεικονίζονται οι έλεγχοι που λαμβάνουν χώρα σε διάφορους κλάδους δραστηριότητας για τα έτη 2008,2009,2010,2011 και 2012. Αυτό που παρατηρούμε είναι ότι το ποσοστό παραβατικότητας στους περισσότερους κλάδους βρίσκεται κοντά στο 50%, δηλαδή τουλάχιστον 1 στους 2 δεν ακολουθούν τους φορολογικούς νομούς και διαδικασίες.

Ακόμα παρατηρούμε ότι από το 2008 που η Ελλάδα περιήλθε στην οικονομική κρίση το συνολικό ποσοστό των παραβάσεων έχει αυξηθεί δείχνοντας έτσι την τάση της αγοράς να προσπαθεί να «κερδίσει » από την φορολογία όσο αυξάνονται οι κύκλοι εργασιών και τα κέρδη.²⁶ Αυτό που πρέπει να προσέξουμε στην ανάλυση των πινάκων είναι το γεγονός ότι για κάποιους κλάδους που η παραβατικότητα κυμαίνεται στο 0 ή 100 % οφείλεται στον αριθμό των ελέγχων (ελάχιστοι) και όχι στην φορολογική «συνείδηση» αυτών που βρίσκονται υπό φορολογικό έλεγχο.

²⁶ Υπ' όψιν ότι στον πίνακα του 2012 έχουν προστεθεί και άλλοι κλάδοι δραστηριοτήτων με 0% παραβατικότητα, από εκεί προκύπτει και η πτώση του συνόλου.

Πίνακας 2. Συνολικού έργου Σ.Δ.Ο.Ε έτους 2008 (ανά κλάδο δραστηριότητας)

Είδος Ελέγχου	Έλεγχοι	Παραβάτες	Παραβάσεις	Ποσοστό παραβατών (%)
ΓΕΩΡΓΙΑ, ΘΗΡΑ, ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	408	193	947	47%
ΑΛΙΕΙΑ, ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΕΙΑ, ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΟΝΟΥ, ΣΥΝΑΦ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	16	8	2.769	50%
ΛΟΙΠΑ ΟΡΥΧΕΙΑ, ΛΑΤΟΜΕΙΑ (ΛΙΘΟΙ, ΑΜΜΟΣ, ΟΡΥΚΤΑ ΧΗΜΙΚΗΣ ΒΙΟΜ.)	49	23	92	47%
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΤΩΝ	798	325	23.320	41%
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΛΩΣΤΟΪΦΑΝΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΥΛΩΝ	116	35	62	30%
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΞΥΛΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΞΥΛΟΥ	152	50	1.440	33%
ΕΚΔΟΣΕΙΣ, ΕΚΤΥΠΩΣΕΙΣ, ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΡΟΕΓΓΕΓΡ. ΜΕΣΩΝ ΕΓΓΡΑΦΗΣ	296	129	1.867	44%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΠΙΠΛΩΝ, ΚΟΣΜΗΜΑΤΩΝ, ΠΑΙΧΝΙΔ., Μ. ΟΡΓΑΝΩΝ, ΑΘΛ.ΕΙΔΩΝ	296	98	2.061	33%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ (ΕΡΓΟΤΑΞΙΑ, ΚΤΙΡΙΑ, ΕΓΚΑΤ. ΠΑΡΟΧΩΝ, ΚΑΤΕΔΑΦΙΣΕΙΣ)	1.563	750	5.016	48%
ΠΩΛΗΣΗ, ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ, ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ, ΜΟΤΟΣΥΚΛ., ΚΑΥΣΙΜΑ	2.765	1.302	22.070	47%
ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ, ΕΜΠΟΡΙΟ ΜΕ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ, (ΕΚΤΟΣ ΑΥΤΟΚ.,ΜΟΤΟ.)	5.507	1.978	140.865	36%
ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ, ΕΠΙΣΚΕΥΕΣ ΕΙΔΩΝ ΑΤΟΜΙΚΗΣ & ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΧΡΗΣΗΣ	7.468	2.999	155.906	40%

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΑ	14.271	6.156	76.313	43%
ΧΕΡΣΑΙΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ	363	178	7.955	49%
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΜΕ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ, ΤΑΞΙΩΤΙΚΑ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ	366	154	1.595	42%
ΕΚΜΙΣΘΩΣΗ ΜΗΧΑΝ., ΕΞΟΠΛΙΣ. ΧΩΡΙΣ ΧΕΙΡΙΣΤΗ, ΕΙΔΩΝ ΟΙΚ. ΧΡΗΣΗΣ	194	85	4.192	44%
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	63	25	93	40%
ΑΛΛΕΣ ΕΠΙΧ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ (ΝΟΜΙΚΕΣ, ΛΟΓΙΣΤ., ΔΙΑΦΙΜΗΣΗ κλπ)	1.366	567	9.456	42%
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	417	152	1.363	36%
ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ	776	376	3.002	48%
ΨΥΧΑΓΩΓΙΚΕΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	236	109	19.952	46%
ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	699	284	7.309	41%
ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΕΙΔΗ ΠΡΟΙΟΝΤΑ	2.517	191	839	8%
ΑΙΘΥΛΙΚΗ ΑΛΚΟΟΛΗ	232	18	81	8%
ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΕΡΓΟΥ	605	100	110	17%
ΚΑΠΝΙΚΑ	30	22	81	0%
ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ - ΟΠΛΑ - ΠΡΟΔΡΟΜΕΣ ΟΥΣΙΕΣ	785	36	42	5%
ΛΟΙΠΟΙ ΕΛΕΓΧΟΙ	2.741	1.132	24.025	41%
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΣΤΟΧΕΥΜΕΝΩΝ ΕΛΕΓΧΩΝ ΕΤΟΥΣ 2008	45.095	17.475	512.823	39%

ΣΥΝΟΛΟ	1.646	1.201	86.239	73%
ΟΛΟΚΛΗΡΩΘΕΝΤΩΝ ΕΛΕΓΧΩΝ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΩΝ ΕΤΩΝ				
ΕΛΕΓΧΟΙ ΣΥΝΕΡΓΕΙΩΝ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ	47.370	3.075	9.716	6%

Πίνακας 3. Συνολικού έργου Σ.Δ.Ο.Ε έτους 2009 (ανά κλάδο δραστηριότητας)

Είδος Ελέγχου	Έλεγχοι	Παραβάτες	Παραβάσεις	Ποσοστό παραβατών (%)
ΓΕΝΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	235	88	320	37%
ΕΛΕΓΧΟΥ(ΚΛΑΔΟΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ)				
ΓΕΩΡΓΙΑ, ΘΗΡΑ, ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	16	8	20	50%
ΑΛΙΕΙΑ, ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΕΙΑ, ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΟΝΟΥ, ΣΥΝΑΦ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	63	34	71	54%
ΛΟΙΠΑ ΟΡΥΧΕΙΑ, ΛΑΤΟΜΕΙΑ (ΛΙΘΟΙ, ΑΜΜΟΣ, ΟΡΥΚΤΑ ΧΗΜΙΚΗΣ ΒΙΟΜ.)	797	289	6.484	36%
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΤΩΝ	97	29	55	30%
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΛΩΣΤΟΨΦΑΝΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΥΛΩΝ	105	43	377	41%
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΞΥΛΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΞΥΛΟΥ	332	160	15.807	48%
ΕΚΔΟΣΕΙΣ, ΕΚΤΥΠΩΣΕΙΣ, ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΡΟΕΓΓΕΓΡ. ΜΕΣΩΝ ΕΓΓΡΑΦΗΣ	394	141	2.719	36%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΠΙΠΛΩΝ, ΚΟΣΜΗΜΑΤΩΝ, ΠΑΙΧΝΙΔ.,Μ.ΟΡΓΑΝΩΝ, ΑΘΛ.ΕΙΔΩΝ	1.654	888	5.966	54%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ (ΕΡΓΟΤΑΞΙΑ, ΚΤΙΡΙΑ, ΕΓΚΑΤ. ΠΑΡΟΧΩΝ, ΚΑΤΕΔΑΦΙΣΕΙΣ)	2.503	1.187	17.833	47%
ΠΩΛΗΣΗ, ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ, ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ,	3.763	1.454	185.365	39%
ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ,	5.920	2.465	118.912	42%

ΕΜΠΟΡΙΟ ΜΕ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ, (ΕΚΤΟΣ ΑΥΤΟΚ.,ΜΟΤΟ.)			970.505	44%
ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ, ΕΠΙΣΚΕΥΕΣ ΕΙΔΩΝ ΑΤΟΜΙΚΗΣ & ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΧΡΗΣΗΣ	14.980	6.618		
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΑ	340	200	2.999	59%
ΧΕΡΣΑΙΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ	435	192	20.795	44%
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΜΕ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ, ΤΑΞΙΩΤΙΚΑ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ	175	110	27.182	63%
ΕΚΜΙΣΘΩΣΗ ΜΗΧΑΝ., ΕΞΟΠΛΙΣ. ΧΩΡΙΣ ΧΕΙΡΙΣΤΗ, ΕΙΔΩΝ ΟΙΚ. ΧΡΗΣΗΣ	74	33	347	45%
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	1.442	630	16.222	44%
ΑΛΛΕΣ ΕΠΙΧ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ (ΝΟΜΙΚΕΣ, ΛΟΓΙΣΤ.,ΔΙΑΦΙΜΗΣΗ, κλπ)	385	167	1.341	43%
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	887	411	4.700	46%
ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ	268	136	5.472	51%
ΨΥΧΑΓΩΓΙΚΕΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	876	406	7.915	46%
ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	2.704	1.076	33.600	40%
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΟΥΣ 2009 (φορολογικών αντικειμένων)	38.445	16.765	1.445.007	44%

Πίνακας 4. Συνολικού έργου Σ.Δ.Ο.Ε έτους 2010 (ανά κλάδο δραστηριότητας)

Γενικές Κατηγορίες Ελέγχων (Κλάδοι Δραστηριότητας)	Έλεγχοι	Παραβάτες	Παραβάσεις	Ποσοστό παραβατών (%)
ΓΕΩΡΓΙΑ. ΘΗΡΑ. ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	208	110	591	53%
ΔΑΣΟΚΟΜΙΑ. ΥΛΟΤΟΜΙΑ. ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	9	5	7	56%
ΑΛΙΕΙΑ. ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΕΙΑ. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΟΝΟΥ. ΣΥΝΑΦ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	18	11	55	61%
ΕΞΟΡΥΞΗ ΑΝΘΡΑΚΑ ΚΑΙ ΛΙΓΝΙΤΗ. ΕΞΟΡΥΞΗ ΤΥΡΦΗΣ	2	0	0	0%
ΑΝΤΛΗΣΗ ΑΡΓΟΥ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ, ΦΥΣ. ΑΕΡΙΟΥ, ΣΥΝΑΦ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	2	2	2	100%
ΕΞΟΡΥΞΗ ΜΕΤΑΛΛΕΥΜΑΤΩΝ ΟΥΡΑΝΙΟΥ ΚΑΙ ΘΟΡΙΟΥ	2	2	11	100%
ΕΞΟΡΥΞΗ ΜΕΤΑΛΛΕΥΜΑΤΩΝ (ΣΙΔΗΡΟΥΧΑ, ΜΗ ΣΙΔΗΡΟΥΧΑ)	3	1	16	33%
ΛΟΙΠΑ ΟΡΥΧΕΙΑ. ΛΑΤΟΜΕΙΑ (ΛΙΘΟΙ. ΑΜΜΟΣ. ΟΡΥΚΤΑ ΧΗΜΙΚΗΣ ΒΙΟΜ.)	53	30	193	57%
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΤΩΝ	694	333	29.963	48%
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΠΝΟΥ	0	0	0	0%
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΛΩΣΤΟΎΦΑΝΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΥΛΩΝ	48	29	781	60%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΙΔΩΝ	148	81	953	55%

ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΣ. ΚΑΤΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΒΑΦΗ ΓΟΥΝΑΡΙΚΩΝ				
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΔΕΡΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΔΕΡΜΑΤΙΝΩΝ ΕΙΔΩΝ	38	22	11.669	58%
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΞΥΛΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΞΥΛΟΥ	98	65	6.462	66%
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΧΑΡΤΟΠΟΛΤΟΥ. ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΧΑΡΤΙΟΥ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΑΠΟ ΧΑΡΤΙ	43	28	7.322	65%
ΕΚΔΟΣΕΙΣ. ΕΚΤΥΠΩΣΕΙΣ. ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΡΟΕΓΓΕΓΡ. ΜΕΣΩΝ ΕΓΓΡΑΦΗΣ	188	141	21.408	75%
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΟΚ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΔΙΥΛΙΣΗΣ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ. ΠΥΡΗΝ. ΚΑΥΣΙΜΩΝ	8	3	10	38%
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΧΗΜΙΚΩΝ ΟΥΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	60	35	285	58%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΑΠΟ ΕΛΑΣΤΙΚΟ (ΚΑΟΥΤΣΟΥΚ) ΚΑΙ ΠΛΑΣΤ. ΥΛΕΣ	54	33	3.998	61%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΑΛΛΩΝ ΜΗ ΜΕΤΑΛΛ. ΟΡΥΚΤΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ (ΓΥΑΛΙ. ΔΟΜΙΚΑ)	156	89	23.106	57%
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΜΕΤΑΛΛΩΝ	36	22	165	61%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ. ΕΚΤΟΣ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ.ΕΙΔΩΝ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ	261	157	4.996	60%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΛΟΙΠΩΝ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ	98	60	728	61%

ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΜΗΧΑΝΩΝ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ	1	1	13	100%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΩΝ ΚΑΙ ΣΥΣΚΕΥΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΑΦΩΝ ΕΙΔΩΝ	29	14	60	48%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΣΥΣΚΕΥΩΝ Ρ/Δ. Τ/Υ. ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	14	8	36	57%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΙΑΤΡΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ. ΟΡΓΑΝΩΝ ΑΚΡΙΒΕΙΑΣ. ΡΟΛΟΓΙΩΝ	18	11	1.077	61%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΟΧΗΜΑΤΩΝ. ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ. ΡΥΜΟΥΛΚΟΥΜΕΝΩΝ. ΗΜΙΡΥΜΟΥΛΚ.	16	12	1.162	75%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΛΟΙΠΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ (ΠΛΟΙΑ. ΜΟΤ. ΠΟΔ. κλπ)	45	30	180	67%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΠΙΠΛΩΝ. ΚΟΣΜΗΜΑΤΩΝ. ΠΑΙΧΝΙΔ..Μ.ΟΡΓΑΝΩΝ. ΑΘΛ.ΕΙΔΩΝ	186	110	1.679	59%
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΑΝΑΚΤΗΣΗΣ ΠΡΩΤΩΝ ΥΛΩΝ	10	6	27	60%
ΠΑΡΟΧΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ. ΦΥΣ. ΑΕΡΙΟΥ. ΑΤΜΟΥ. ΖΕΣΤΟΥ ΝΕΡΟΥ	8	4	5	50%
ΣΥΛΛΟΓΗ. ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΝΟΜΗ ΝΕΡΟΥ	9	5	23	56%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ (ΕΡΓΟΤΑΞΙΑ. ΚΤΙΡΙΑ. ΕΓΚΑΤ. ΠΑΡΟΧΩΝ. ΚΑΤΕΔΑΦΙΣΕΙΣ)	1.292	853	11.919	66%
ΠΩΛΗΣΗ. ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ. ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ. ΜΟΤΟΣΥΚΛ.. ΚΑΥΣΙΜΑ	2.704	1.441	52.248	53%

ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ. ΕΜΠΟΡΙΟ ΜΕ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ. (ΕΚΤΟΣ ΑΥΤΟΚ..ΜΟΤΟ.)	2.794	1.545	249.716	55%
ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ. ΕΠΙΣΚΕΥΕΣ ΕΙΔΩΝ ΑΤΟΜΙΚΗΣ & ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΧΡΗΣΗΣ	5.141	2.434	181.202	47%
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΑ	15.990	7.070	626.868	44%
ΧΕΡΣΑΙΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ	446	278	10.667	62%
ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ ΜΕΣΩ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΟΔΩΝ	89	48	613	54%
ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ	5	2	7	40%
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΜΕ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ. ΤΑΞΙΩΤΙΚΑ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ	422	229	44.811	54%
ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	116	88	14.527	76%
ΕΝΔΙΑΜΕΣΟΙ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ. (ΕΚΤΟΣ ΑΣΦ..ΤΑΜ.ΣΥΝΤ)	7	2	3	29%
ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑ. ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ. ΕΚΤΟΣ ΥΠΟΧΡ. ΚΟΙΝ. ΑΣΦΑΛ	18	11	33	61%
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΜΕ ΑΥΤΕΣ ΕΝΔΙΑΜΕΣΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΠ. ΟΡΓΑΝ.	18	9	24	50%
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	90	53	2.991	59%
ΕΚΜΙΣΘΩΣΗ ΜΗΧΑΝ.. ΕΞΟΠΛΙΣ. ΧΩΡΙΣ ΧΕΙΡΙΣΤΗ. ΕΙΔΩΝ ΟΙΚ. ΧΡΗΣΗΣ	184	114	5.989	62%
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΝΑΦΕΙΣ	63	45	459	71%

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ				
ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	11	7	1.926	64%
ΑΛΛΕΣ ΕΠΙΧ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ (ΝΟΜΙΚΕΣ. ΛΟΓΙΣΤ..ΔΙΑΦΙΜΗΣΗ. κλπ)	1.715	954	108.504	56%
ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑ. ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ	40	21	17.697	53%
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	419	182	2.524	43%
ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ	1.776	869	43.613	49%
ΔΙΑΘΕΣΗ ΛΥΜΑΤΩΝ. ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ. ΥΓΙΕΙΝΗ. ΠΑΡΟΜΟΙΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤ	15	9	33	60%
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ (ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ. ΕΡΓΑΤΙΚΕΣ. ΚΛΠ)	66	35	4.063	53%
ΨΥΧΑΓΩΓΙΚΕΣ. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	482	303	41.704	63%
ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	1.057	592	22.682	56%
ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΑ ΠΟΥ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΝ ΟΙΚΙΑΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	0	0	0	0%
ΕΤΕΡΟΔΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΑ	3	2	2	0%
ΣΥΝΟΛΟ	37.526	18.656	1.561.808	50%

Πίνακας 5. Συνολικού έργου Σ.Δ.Ο.Ε έτους 2011 (ανά κλάδο δραστηριότητας)

Είδος Ελέγχου	Έλεγχοι	Παραβάτες	Παραβάσεις	Ποσοστό παραβατών (%)
Γενικές Κατηγορίες Ελέγχων (Κλάδοι Δραστηριότητας)	194	112	526	58%
ΓΕΩΡΓΙΑ. ΘΗΡΑ. ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	12	7	26	58%
ΔΑΣΟΚΟΜΙΑ. ΥΛΟΤΟΜΙΑ. ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	29	12	45	41%
ΑΛΙΕΙΑ. ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΕΙΑ. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΟΝΟΥ. ΣΥΝΑΦ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	1	1	2	100%
ΕΞΟΡΥΞΗ ΑΝΘΡΑΚΑ ΚΑΙ ΛΙΓΝΙΤΗ. ΕΞΟΡΥΞΗ ΤΥΡΦΗΣ	2	2	4	100%
ΑΝΤΛΗΣΗ ΑΡΓΟΥ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ, ΦΥΣ. ΑΕΡΙΟΥ, ΣΥΝΑΦ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	0	0	0	0%
ΕΞΟΡΥΞΗ ΜΕΤΑΛΛΕΥΜΑΤΩΝ ΟΥΡΑΝΙΟΥ ΚΑΙ ΘΟΡΙΟΥ	2	1	1	50%
ΕΞΟΡΥΞΗ ΜΕΤΑΛΛΕΥΜΑΤΩΝ (ΣΙΔΗΡΟΥΧΑ, ΜΗ ΣΙΔΗΡΟΥΧΑ)	47	29	917	62%
ΛΟΙΠΑ ΟΡΥΧΕΙΑ. ΛΑΤΟΜΕΙΑ (ΛΙΘΟΙ. ΑΜΜΟΣ. ΟΡΥΚΤΑ ΧΗΜΙΚΗΣ ΒΙΟΜ.)	529	278	23.046	53%
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΤΩΝ	0	0	0	0%
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΠΝΟΥ	47	36	2.420	77%
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΛΩΣΤΟΪΦΑΝΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΥΛΩΝ	106	73	7.214	69%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΙΔΩΝ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΣ. ΚΑΤΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΒΑΦΗ ΓΟΥΝΑΡΙΚΩΝ	18	14	279	78%
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΔΕΡΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΔΕΡΜΑΤΙΝΩΝ ΕΙΔΩΝ	59	43	1.488	73%

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΞΥΛΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΞΥΛΟΥ	14	10	37	71%
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΧΑΡΤΟΠΟΛΤΟΥ. ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΧΑΡΤΙΟΥ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΑΠΟ ΧΑΡΤΙ	181	153	7.080	85%
ΕΚΔΟΣΕΙΣ. ΕΚΤΥΠΩΣΕΙΣ. ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΡΟΕΓΓΕΓΡ. ΜΕΣΩΝ ΕΓΓΡΑΦΗΣ	4	0	0	0%
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΟΚ. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΔΙΥΛΙΣΗΣ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ. ΠΥΡΗΝ. ΚΑΥΣΙΜΩΝ	21	14	1.219	67%
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΧΗΜΙΚΩΝ ΟΥΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	49	33	8.040	67%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΑΠΟ ΕΛΑΣΤΙΚΟ (ΚΑΟΥΤΣΟΥΚ) ΚΑΙ ΠΛΑΣΤ. ΥΛΕΣ	123	78	5.601	63%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΑΛΛΩΝ ΜΗ ΜΕΤΑΛΛ. ΟΡΥΚΤΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ (ΓΥΑΛΙ. ΔΟΜΙΚΑ)	36	27	174	75%
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΜΕΤΑΛΛΩΝ	212	150	13.795	71%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ. ΕΚΤΟΣ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ.ΕΙΔΩΝ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ	94	70	1.575	74%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΛΟΙΠΩΝ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΕΙΔΩΝ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ	3	3	27	100%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΜΗΧΑΝΩΝ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ	21	14	289	67%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΩΝ ΚΑΙ ΣΥΣΚΕΥΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΑΦΩΝ ΕΙΔΩΝ	8	7	91	88%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΣΥΣΚΕΥΩΝ Ρ/Δ. Τ/Υ.	41	19	27	46%

ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ				
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΙΑΤΡΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ. ΟΡΓΑΝΩΝ ΑΚΡΙΒΕΙΑΣ. ΡΟΛΟΓΙΩΝ	11	10	148	91%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΟΧΗΜΑΤΩΝ. ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ. ΡΥΜΟΥΛΚΟΥΜΕΝΩΝ. ΗΜΙΡΥΜΟΥΛΚ.	49	36	699	73%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΛΟΙΠΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ (ΠΛΟΙΑ. ΜΟΤ. ΠΟΔ. κλπ)	129	96	8.645	74%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΠΙΠΛΩΝ. ΚΟΣΜΗΜΑΤΩΝ. ΠΑΙΧΝΙΔ..Μ.ΟΡΓΑΝΩΝ. ΑΘΛ.ΕΙΔΩΝ	16	9	37	56%
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΑΝΑΚΤΗΣΗΣ ΠΡΩΤΩΝ ΥΛΩΝ	15	12	39	80%
ΠΑΡΟΧΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ. ΦΥΣ. ΑΕΡΙΟΥ. ΑΤΜΟΥ. ΖΕΣΤΟΥ ΝΕΡΟΥ	7	5	6	71%
ΣΥΛΛΟΓΗ. ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΝΟΜΗ ΝΕΡΟΥ	1.362	1.000	10.373	73%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ (ΕΡΓΟΤΑΞΙΑ. ΚΤΙΡΙΑ. ΕΓΚΑΤ. ΠΑΡΟΧΩΝ. ΚΑΤΕΔΑΦΙΣΕΙΣ)	2.330	1.537	61.445	66%
ΠΩΛΗΣΗ. ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ. ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ. ΜΟΤΟΣΥΚΛ.. ΚΑΥΣΙΜΑ	2.592	1.764	140.542	68%
ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ. ΕΜΠΟΡΙΟ ΜΕ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ. (ΕΚΤΟΣ ΑΥΤΟΚ..ΜΟΤΟ.)	5.460	3.137	964.089	57%
ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ. ΕΠΙΣΚΕΥΕΣ ΕΙΔΩΝ ΑΤΟΜΙΚΗΣ & ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΧΡΗΣΗΣ	17.983	9.275	296.460	52%
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΑ	523	347	200.193	66%
ΧΕΡΣΑΙΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ	128	86	7.104	67%
ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ ΜΕΣΩ	7	4		

ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΟΔΩΝ			13	57%
ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ	493	337	127.605	68%
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΜΕ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ. ΤΑΞΙΩΤΙΚΑ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ	127	85	1.042.748	67%
ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	24	14	147	58%
ΕΝΔΙΑΜΕΣΟΙ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ. (ΕΚΤΟΣ ΑΣΦ..ΤΑΜ.ΣΥΝΤ)	13	7	13	54%
ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑ. ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ. ΕΚΤΟΣ ΥΠΟΧΡ. ΚΟΙΝ. ΑΣΦΑΛ	111	75	2.138	68%
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΜΕ ΑΥΤΕΣ ΕΝΔΙΑΜΕΣΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΠ. ΟΡΓΑΝ.	257	177	2.932	69%
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	200	132	2.013	66%
ΕΚΜΙΣΘΩΣΗ ΜΗΧΑΝ.. ΕΞΟΠΛΙΣ. ΧΩΡΙΣ ΧΕΙΡΙΣΤΗ. ΕΙΔΩΝ ΟΙΚ. ΧΡΗΣΗΣ	118	89	34.703	75%
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	5	4	7	80%
ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	1.550	1.054	30.571	68%
ΆΛΛΕΣ ΕΠΙΧ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ (ΝΟΜΙΚΕΣ. ΛΟΓΙΣΤ..ΔΙΑΦΙΜΗΣΗ. κλπ)	47	18	751	38%
ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑ. ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ	538	244	4.135	45%
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	2.385	1.380	30.231	58%
ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ	46	33	10.560	72%
ΔΙΑΘΕΣΗ ΛΥΜΑΤΩΝ. ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ. ΥΓΙΕΙΝΗ. ΠΑΡΟΜΟΙΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤ	69	45	6.108	65%
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	531	314	43.156	59%

ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ				
ΨΥΧΑΓΩΓΙΚΕΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	1.337	875	35.041	65%
ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	0	0	0	0%
ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΑ ΠΟΥ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΝ ΟΙΚΙΑΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	1	0	0	0%
ΣΥΝΟΛΟ	40.317	23.387	3.136.575	58%

Πίνακας 6. Συνολικού έργου Σ.Δ.Ο.Ε έτους 2012 (ανά κλάδο δραστηριότητας)

Κατηγορία ελέγχου	Έλεγχοι	Παραβάτες	Παραβάσεις	Ποσοστό παραβατών (%)
ΓΕΩΡΓΙΑ, ΘΗΡΑ, ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	280	143	1828	51,07%
ΔΑΣΟΚΟΜΙΑ, ΥΛΟΤΟΜΙΑ, ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	36	16	75	44,44%
ΑΛΙΕΙΑ, ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΕΙΑ, ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΟΝΟΥ, ΣΥΝΑΦ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	40	13	266	32,50%
ΕΞΟΡΥΞΗ ΑΝΘΡΑΚΑ ΚΑΙ ΛΙΓΝΙΤΗ, ΕΞΟΡΥΞΗ ΤΥΡΦΗΣ	0	0	0	0,00%
ΑΝΤΛΗΣΗ ΑΡΓΟΥ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ, ΦΥΣ. ΑΕΡΙΟΥ, ΣΥΝΑΦ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	0	0	0	0,00%
ΕΞΟΡΥΞΗ ΜΕΤΑΛΛΕΥΜΑΤΩΝ ΟΥΡΑΝΙΟΥ ΚΑΙ ΘΟΡΙΟΥ	0	0	0	0,00%
ΕΞΟΡΥΞΗ ΜΕΤΑΛΛΕΥΜΑΤΩΝ (ΣΙΔΗΡΟΥΧΑ, ΜΗ ΣΙΔΗΡΟΥΧΑ)	1	0	0	0,00%
ΛΟΙΠΑ ΟΡΥΧΕΙΑ, ΛΑΤΟΜΕΙΑ (ΛΙΘΟΙ, ΑΜΜΟΣ, ΟΡΥΚΤΑ ΧΗΜΙΚΗΣ ΒΙΟΜ.)	31	19	377	61,29%
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΤΩΝ	475	230	1781	48,42%
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΠΝΟΥ	0	0	0	0,00%
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΛΩΣΤΟΨΦΑΝΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΥΛΩΝ	35	24	2075	68,57%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΙΔΩΝ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΣ, ΚΑΤΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΒΑΦΗ ΓΟΥΝΑΡΙΚΩΝ	100	61	2530	61,00%
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΔΕΡΜΑΤΟΣ	46	31	876	67,39%

ΚΑΙ ΔΕΡΜΑΤΙΝΩΝ ΕΙΔΩΝ				
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΞΥΛΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΞΥΛΟΥ	76	46	204	60,53%
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΧΑΡΤΟΠΟΛΤΟΥ, ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΧΑΡΤΙΟΥ, ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΑΠΟ ΧΑΡΤΙ	11	6	46	54,55%
ΕΚΔΟΣΕΙΣ, ΕΚΤΥΠΩΣΕΙΣ, ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΡΟΕΓΓΕΓΡ. ΜΕΣΩΝ ΕΓΤΡΑΦΗΣ	119	76	1241	63,87%
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΟΚ, ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΔΙΥΛΙΣΗΣ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ, ΠΥΡΗΝ. ΚΑΥΣΙΜΩΝ	13	9	20	69,23%
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΧΗΜΙΚΩΝ ΟΥΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	29	16	167	55,17%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΑΠΟ ΕΛΑΣΤΙΚΟ (ΚΑΟΥΤΣΟΥΚ) ΚΑΙ ΠΛΑΣΤ. ΥΛΕΣ	33	23	418	69,70%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΑΛΛΩΝ ΜΗ ΜΕΤΑΛΛ. ΟΡΥΚΤΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ (ΓΥΑΛΙ, ΔΟΜΙΚΑ)	104	69	2519	66,35%
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΜΕΤΑΛΛΩΝ	17	11	101	64,71%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ, ΕΚΤΟΣ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ, ΕΙΔΩΝ ΕΞΟΠ	168	114	1079	67,86%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΛΟΙΠΩΝ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΕΙΔΩΝ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ	65	37	3528	56,92%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΜΗΧΑΝΩΝ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ	4	1	1	25,00%

ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΩΝ ΚΑΙ ΣΥΣΚΕΥΩΝ	23	14	62	60,87%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΣΥΣΚΕΥΩΝ Ρ/Δ, Τ/Υ, ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	3	2	7	66,67%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΙΑΤΡΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ, ΟΡΓΑΝΩΝ ΑΚΡΙΒΕΙΑΣ, ΡΟΛΟΓΙΩΝ	19	9	48	47,37%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΟΧΗΜΑΤΩΝ, ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ, ΡΥΜΟΥΛΚΟΥΜΕΝΩΝ, ΗΜΙΡΥΜΟΥΛΚ.	12	9	112	75,00%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΛΟΙΠΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ (ΠΛΟΙΑ, ΜΟΤ, ΠΟΔ, κλπ)	27	22	170	81,48%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΠΙΠΛΩΝ, ΚΟΣΜΗΜΑΤΩΝ, ΠΑΙΧΝΙΔ.,Μ.ΟΡΓΑΝΩΝ, ΑΘΛ.ΕΙΔΩΝ	171	89	364	52,05%
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΑΝΑΚΤΗΣΗΣ ΠΡΩΤΩΝ ΥΛΩΝ	12	5	388	41,67%
ΠΑΡΟΧΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ, ΦΥΣ. ΑΕΡΙΟΥ, ΑΤΜΟΥ, ΖΕΣΤΟΥ ΝΕΡΟΥ	21	13	30	61,90%
ΣΥΛΛΟΓΗ, ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΝΟΜΗ ΝΕΡΟΥ	10	6	52	60,00%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ (ΕΡΓΟΤΑΞΙΑ, ΚΤΙΡΙΑ, ΕΓΚΑΤ. ΠΑΡΟΧΩΝ, ΚΑΤΕΔΑΦΙΣΕΙΣ)	957	684	9026	71,47%
ΠΩΛΗΣΗ, ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ, ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ, ΜΟΤΟΣΥΚΛ., ΚΑΥΣΙΜΑ	1500	965	35090	64,33%
ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ, ΕΜΠΟΡΙΟ ΜΕ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ, (ΕΚΤΟΣ ΑΥΤΟΚ.,ΜΟΤΟ.)	1805	1096	50935	60,72%
ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ, ΕΠΙΣΚΕΥΕΣ ΕΙΔΩΝ ΑΤΟΜΙΚΗΣ & ΟΙΚΙΑΚΗΣ	3702	1923	228527	51,94%

ΧΡΗΣΗΣ				
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΑ	14933	7836	366941	52,47%
ΧΕΡΣΑΙΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ	377	204	30453	54,11%
ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ ΜΕΣΩ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΟΔΩΝ	94	53	842	56,38%
ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ	4	1	1	25,00%
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΜΕ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ, ΤΑΞΙΩΤΙΚΑ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ	353	218	7071	61,76%
ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	85	53	36584	62,35%
ΕΝΔΙΑΜΕΣΟΙ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ, (ΕΚΤΟΣ ΑΣΦ.,ΤΑΜ.ΣΥΝΤ)	26	15	58	57,69%
ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑ, ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ, ΕΚΤΟΣ ΥΠΟΧΡ. ΚΟΙΝ. ΑΣΦΑΛ	12	9	54	75,00%
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΜΕ ΑΥΤΕΣ ΕΝΔΙΑΜΕΣΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΠ. ΟΡΓΑΝ.	191	124	1072	64,92%
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	119	75	880	63,03%
ΕΚΜΙΣΘΩΣΗ ΜΗΧΑΝ., ΕΞΟΠΛΙΣ. ΧΩΡΙΣ ΧΕΙΡΙΣΤΗ, ΕΙΔΩΝ ΟΙΚ. ΧΡΗΣΗΣ	207	134	6754	64,73%
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	80	54	604	67,50%
ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	41	32	10003	78,05%
ΑΛΛΕΣ ΕΠΙΧ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ (ΝΟΜΙΚΕΣ, ΛΟΓΙΣΤ.,ΔΙΑΦΙΜΗΣΗ, κλπ)	1310	829	40136	63,28%
ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ	60	22	147	36,67%

ΑΜΥΝΑ, ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ				
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	609	341	3881	55,99%
ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ	1755	1102	27705	62,79%
ΔΙΑΘΕΣΗ ΛΥΜΑΤΩΝ, ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ, ΥΓΙΕΙΝΗ, ΠΑΡΟΜΟΙΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤ	30	20	217	66,67%
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ (ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ, ΕΡΓΑΤΙΚΕΣ, ΚΛΠ)	66	34	1286	51,52%
ΨΥΧΑΓΩΓΙΚΕΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	460	273	11779	59,35%
ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	809	525	13972	64,89%
ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΑ ΠΟΥ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΝ ΟΙΚΙΑΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	1	0	0	0,00%
ΕΤΕΡΟΔΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΑ	4	0	0	0,00%
ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ	1117	196	1053	17,55%
ΑΙΘΥΛΙΚΗ ΑΛΚΟΟΛΗ	131	42	157	32,06%
ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΕΡΓΟΥ	131	49	53	37,40%
ΚΑΠΝΙΚΑ	202	63	108	31,19%
ΙΣΟΠΡΟΠΥΛΙΚΗ ΑΛΚΟΟΛΗ	0	0	0	0,00%
ΣΚΑΦΗ ΑΝΑΨΥΧΗΣ	34	11	56	32,35%
ΑΕΡΟΣΚΑΦΗ ΙΔΙΩΤΙΚΑ	2	0	0	0,00%
ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	7	3	5	42,86%
ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΞΑΓΩΓΗ	0	0	0	0,00%
ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ-ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	3	1	1	33,33%
ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ	1	0	0	0,00%

ΑΠΟΣΥΡΣΗ				
ΕΛΕΓΧΟΙ ΣΤΗΝ ΑΠΟΘΕΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ-	0	0	0	0,00%
ΕΠΙΔΟΤΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΠΕΚΤΑΣΗ-ΕΚΡΙΖΩΣΗ- ΑΝΑΦΥΤΕΥΣΗ	0	0	0	0,00%
ΣΥΝΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΙΣ & ΔΑΝΕΙΟΔΟΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	37	35	39	94,59%
ΕΠΙΔΟΤΗΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	0	0	0	0,00%
ΕΠΙΧΟΡΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	5	4	22	80,00%
ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ	18	8	43	44,44%
ΕΝΔΟΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΑΠΟΚΤΗΣΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ	5	2	5	40,00%
ΕΛΕΓΧΟΣ ΠΑΡΑΝΟΜΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	61	21	469	34,43%
OFF-SHORE ΕΤΑΙΡΙΕΣ	30	20	93	66,67%
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ	84	48	96	57,14%
ΠΕΡΟΥΣΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	35	20	349	57,14%
ΑΜΟΙΒΑΙΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ	19	6	3	31,58%
ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ - ΟΠΛΑ - ΠΡΟΔΡΟΜΕΣ ΟΥΣΙΕΣ	196	16	17	8,16%
ΟΠΛΑ ΚΑΙ ΕΚΡΗΚΤΙΚΑ	10	0	0	0,00%
ΠΡΟΔΡΟΜΕΣ ΟΥΣΙΕΣ	7	0	0	0,00%
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΑΓΑΘΑ	2	0	0	0,00%
ΠΥΡΗΝΙΚΑ,ΡΑΔΙΕΝΕΡΓΑ ΚΑΙ ΤΟΞΙΚΑ ΑΠΟΒΛΗΤΑ	1	0	0	0,00%
ΑΝΑΒΟΛΙΚΑ	3	2	7	66,67%
ΛΟΙΠΟΙ ΚΩΔΙΚΟΙ	529	182	1767	34,40%
ΑΝΟΙΚΤΕΣ ΕΝΤΟΛΕΣ	8	8	19	100,00%
ΣΥΝΟΛΟ	34249	18473	908745	53,94%

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής μαστίζει όλες τις οικονομίες διεθνώς, άλλες σε πιο έντονο βαθμό και άλλες σε μικρότερο. Η διεθνείς οικονομική κρίση αποτελεί έναν παράγοντα αύξησης της φοροδιαφυγής αλλά σε καμία περίπτωση δεν αποτελεί γενεσιουργό αιτία. Υπάρχουν πολλοί παράγοντες που την επηρεάζουν μεμονωμένα αλλά η λύση για την εξάλειψη της χρειάζεται «σφαιρική» αντιμετώπιση, διότι αποτελεί ένα πολυδιάστατο φαινόμενο. Έτσι **παράγοντες που επηρεάζουν τη φοροδιαφυγή** είναι:

- το μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού,
- ο επίπεδο της φορολογικής επιβάρυνσης του ατόμου σε σχέση με το εισόδημα του,
- ο τρόπος κατανομής των φορολογικών βαρών,
- η διάρθρωση του φορολογικού συστήματος,
- ο τρόπος διαχείρισης του δημόσιου χρήματος,
- ο βαθμός οργάνωσης της αγοράς και των επιχειρήσεων,
- η ικανότητα της φορολογούσας αρχής,
- το ύψος των ποινών που επιβάλλονται

Αλλά πιο σημαντικός παράγοντας είναι να νοιώθει ο πολίτης ότι το φορολογικό «βάρος» που του αναλογεί είναι δίκαιο σε σχέση με τους υπόλοιπους φορολογημένους και ότι η κυβέρνηση θα αξιοποιήσει τους φόρους που θα εισπράξει με κριτήριο το αντικειμενικό συμφέρον του πολίτη.

Ο τελευταίος παράγοντας έχει σχέση με την φορολογική ηθική των πολιτών. Η φορολογική ηθική αποτελεί τον εσωτερικό κανόνα ή την ηθική υποχρέωση πληρωμής των φόρων. Η κρατική ισχύς θα πρέπει γενικά να βασίζεται σε μια διοίκηση, που καθοδηγείται από την αίσθηση της εξυπηρέτησης κράτους και πολιτών, και που σέβεται αξίες όπως η νομιμότητα, η αντικειμενικότητα, η

ουδετερότητα και η υπευθυνότητα. Υπάρχουν πολλοί παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν την φορολογική ηθική και κατ' επέκταση συμβάλλουν στην φοροδιαφυγή. Τέτοιοι είναι:

- η υψηλή φορολογία.,
- το καταπιεστικό κράτος,
- η πολιτική και κυβερνητική διαφθορά,
- ο κοινωνικός περίγυρος εφόσον τα άτομα φοροδιαφεύγουν περισσότερο, όταν γνωρίζουν ότι και άλλοι κάνουν το ίδιο,
- ο βαθμός δημοκρατικής συμμετοχής των πολιτών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων,
- η κρίση εμπιστοσύνης προς τα κόμματα και τους κρατικούς θεσμούς δηλαδή στο κυβερνητικό έργο, στη λειτουργία των νόμων και στη δικαστική εξουσία και
- όπως αναφέραμε πιο πάνω η ποιότητα και ποσότητα των προσφερομένων υπηρεσιών από το κράτος προς τους πολίτες. Αν ο πολίτης έχει την αίσθηση ότι δεν είναι αντικείμενο εκμετάλλευσης ή κλοπής από το κράτος, τότε η συμμόρφωσή του με τη φορολογική νομοθεσία θα είναι μεγαλύτερη.

Στην σύγχρονη Ελλάδα βέβαια κάτι τέτοιο θεωρείται ουτοπικό. Η δαπάνη των Ελλήνων πολιτών για αγαθά ή υπηρεσίες που έχουν ήδη πληρώσει μέσω της φορολογίας αυξάνεται. Για να δοθεί μια σαφή εικόνα αρκεί να αναφέρουμε τον τομέα της υγείας με τα άκρως συζητημένα «φακελάκια» και τον τομέα της παιδείας, στον οποίο το κόστος των εξωσχολικών φροντιστηρίων το 2012 είχε φτάσει στα 3.500 ευρώ ανά οικογένεια²⁷.

Σε αυτό το σημείο πρέπει να αναφέρουμε την έκταση της φοροδιαφυγής από τους ελεύθερους επαγγελματίες η οποία το 2009 υπολογίζεται στα 11,2 δισεκατομμύρια ευρώ. Οι κλάδοι με την μεγαλύτερη φοροδιαφυγή είναι τα ιατρικά επαγγέλματα, τα μηχανολογικά επαγγέλματα, η εκπαίδευση και οι λογιστικές/οικονομικές υπηρεσίες. Για να καταλάβουμε πόσο συχνά συναντάται το φαινόμενο αυτό αρκεί να αναφέρουμε ότι σύμφωνα με τους ελέγχους που πραγματοποιεί το Σ.Δ.Ο.Ε το ποσοστό παραβατικότητας στους περισσότερους

²⁷ Έρευνα Συλλόγου Εκπαιδευτικών Φροντιστών Αττικής (Σ.Ε.Φ.Α.), 2012, διαθέσιμο στο: <http://www.sefa.edu.gr/>

κλάδους βρίσκεται κοντά στο 50%, δηλαδή τουλάχιστον 1 στους 2 δεν ακολουθούν τους φορολογικούς νομούς και διαδικασίες.

Σημαντικές είναι και οι **συνέπειες της φοροδιαφυγής**. Μερικές από αυτές είναι:

- η παραβίαση της βασικής αρχής της Δίκαιης κατανομής των φορολογικών βαρών,
- το γεγονός ότι μέσω της φοροδιαφυγής μειώνονται τα φορολογικά έσοδα του κράτους με αποτέλεσμα να έχει περιορισμένες δυνατότητες χρηματοδότησης των δαπανών του και αυτό μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση των φόρων, και τέλος
- διαταράσσονται οι όροι του ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων.

Όσο αναφορά τους **τρόπους αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής** πρέπει να πραγματοποιηθούν προσπάθειες και ενέργειες αρχικά από την κυβέρνηση έτσι ώστε να ενισχυθεί η φορολογική «συνείδηση» του πολίτη και εν συνεχεία από τον ίδιο τον πολίτη που πρέπει να ανταποκρίνεται στα φορολογικά βάρη που του αναλογούν. Από τη στιγμή που οι ίδιες οι χώρες φροντίζουν να συντηρούν υπάρχοντες ή να δημιουργούν και νέους «φορολογικούς παραδείσους», να παρέχουν δηλαδή οι ίδιες τις διόδους προς την «νόμιμη φοροδιαφυγή» (π.χ με την κατάργηση των πρόσθετων βιβλίων) οποιαδήποτε άλλη ενέργεια και εξαγγελία μοιάζει υποκριτική. Πρωταρχικής λοιπόν σημασίας για την επιτυχία ενός δίκαιου φορολογικού συστήματος είναι η εξάλειψη τέτοιων κραυγαλέων φαινομένων.

Εκτός αυτού, **άλλοι τρόποι αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής** είναι:

- η καθιέρωση και η αυστηρή τήρηση του «πόθεν έσχες» για όλους.
- αξιοποίηση του τραπεζικού συστήματος μετά την άρση του τραπεζικού απορρήτου με ένα πιο ευέλικτο σύστημα πρόσβασης.
- η καθιέρωση του ηλεκτρονικού χρήματος,
- η πιο αυστηρή νομοθεσία,
- η δημιουργία ενός «ποινικού μητρώου επιχειρήσεων» σε εθνικό επίπεδο και
- η δημιουργία ενός αξιοκρατικού και σταθερού φορολογικού συστήματος
- αλλαγή θεσμικού πλαισίου λειτουργίας offshore εταιρειών.

Κλείνοντας θα αναφέρουμε ξανά τη **σημασία της φορολογικής «συνείδησης» στους πολίτες** διότι είναι πιο εύκολο, πιο ανθρώπινο και πιο δημοκρατικό ο πολίτης να πιστεύει πως το κράτος υπάρχει και λειτουργεί με κριτήριο

το συμφέρον του και πραγματοποιεί όλες του τις υποχρεώσεις απέναντι του και εν συνεχεία ο πολίτης να καλύπτει και αυτός τις δικές του υποχρεώσεις έναντι του κράτους συνειδητά και «καθαρά».

Και όλα τα παραπάνω με την συνδρομή της τεχνολογίας. Δημιουργώντας Τράπεζα Δεδομένων εισροών-εκροών-διακίνησης αγαθών - ψηφιακή επεξεργασία και αξιοποίηση αποτελεσμάτων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Ελληνική

Αντωνόπουλος, Δ. - Κατούδης Η., *Φορολογία εισοδήματος φυσικών & νομικών προσώπων*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα, 2004

Γκουμπανιτσάς, Γ., «Ανάλυση του φαινομένου της φοροδιαφυγής», Ελληνική Ένωση Οικονομικής Ανάλυσης του Δικαίου, 2004, Διαθέσιμο στο: <http://old.phs.uoa.gr/~ahatzis/Goubanitsas.doc>, Ημερομηνία πρόσβασης 9-12-2012

Δουβής, Π., «"offshore" δραστηριότητες», Αθήνα, 2003

Boucault, B., *Ηθική και Δεοντολογία: η πωξίδα της δημόσιας δράσης*, Συνέδριο: Ηθική και Δεοντολογία στη Σύγχρονη Δημόσια Διοίκηση, Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα, 2012

Επιχειρησιακό σχέδιο δράσης για την πρόληψη και καταστολή νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (ξέπλυμα χρήματος), Υπουργείο Οικονομικών, Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος, Α Π. 105004/17-7-2000

Αρταβάνης, Ν., Τσούτσουρα, Μ., «Φοροδιαφυγή ανά επαγγελματικό κλάδο: Στοιχεία από τη χορήγηση πιστώσεων στην Ελλάδα», 2012

Παυλόπουλος, Π., *Η Παραοικονομία στην Ελλάδα: Μια Πρώτη Ποσοτική οριοθέτηση*, 2006

Παυλόπουλος, Π., *Η Παραοικονομία στην Ελλάδα: επανεξέταση*, 2007

Στεργίου, Λ., «Φοροδιαφυγή μια ιστορία 3000 ετών», *Καθημερινή*, 2007

Ξενογλώσση

Alm, J., Jackson B., McKee, M., «Estimating the determinants of taxpayer compliance with experimental data», *National Tax Journal*, 1992

Andreoni, J., Erard, B., Feinstein, J., «Tax Compliance», *Journal of Economic Literature*, 1998

«International problems in the field of general taxes on sales of goods and services», *International Fiscal Association*, Vol. 68b, 1983

«Offshore Corporations - A Brief Introduction», *Harvard Business Review*, 9 799-119, published by *The Guardian*, 1998

OMALTD S. A. E.L Cangrejo, Panama City, Republic of Panama

Posner, E., «Law and Social Norms: The case of tax Compliance» *Virginia Law Review*, 2000

Tax Haven Criteria, The Organization for Economic Co-operation and Development (OECD), Διαθέσιμο στο: <http://www.oecd.org/ctp/harmfultaxpractices/taxhavencriteria.htm>, Ημερομηνία πρόσβασης 18-12-2012

«Tax havens and development», *Official Norwegian Reports*, 19, Government Administration Services Information Management, Oslo, 2009

Torgler, B., Schneider, F., «What shapes Attitudes Toward Paying Taxes? Evidence from Multicultural European Countries» *Working Paper Series, Berkeley Programme in Law and Economics*, UC Bercele, 2006.

Torgler, B., *Tax Compliance and Tax Morale. A Theoretical and Empirical Analysis*, Edward Elgar Publishing Inc 2007

Διαδίκτυο και έντυπος τύπος

Άρθρο της Μαρίας Λίλα στο περιοδικό Έψιλον της εφημερίδας *Ελευθεροτυπία*
Κυριακή 10/4/2005

Άρθρο για ενισχύσεις προς υπεράκτιες εταιρείες, εφημερίδα *Φιλελεύθερος* Κύπρου της
10/11/2003

Έρευνα Συλλόγου Εκπαιδευτικών Φροντιστών Αττικής (Σ.Ε.Φ.Α.), 2012,
Διαθέσιμο στο: <http://www.sefa.edu.gr/>

Συνέντευξη του πρώην προέδρου της Κύπρου κ Γ. Βασιλείου στον Κώστα
Τσαούση του ΡΙΚ

Συνέντευξη του γ.γ. του υπουργείου Εμπορίου της Κύπρου κ. Γεώργιου
Νεοφύτου

